oktober 2007

Freewave

maandelijks mediamagazine

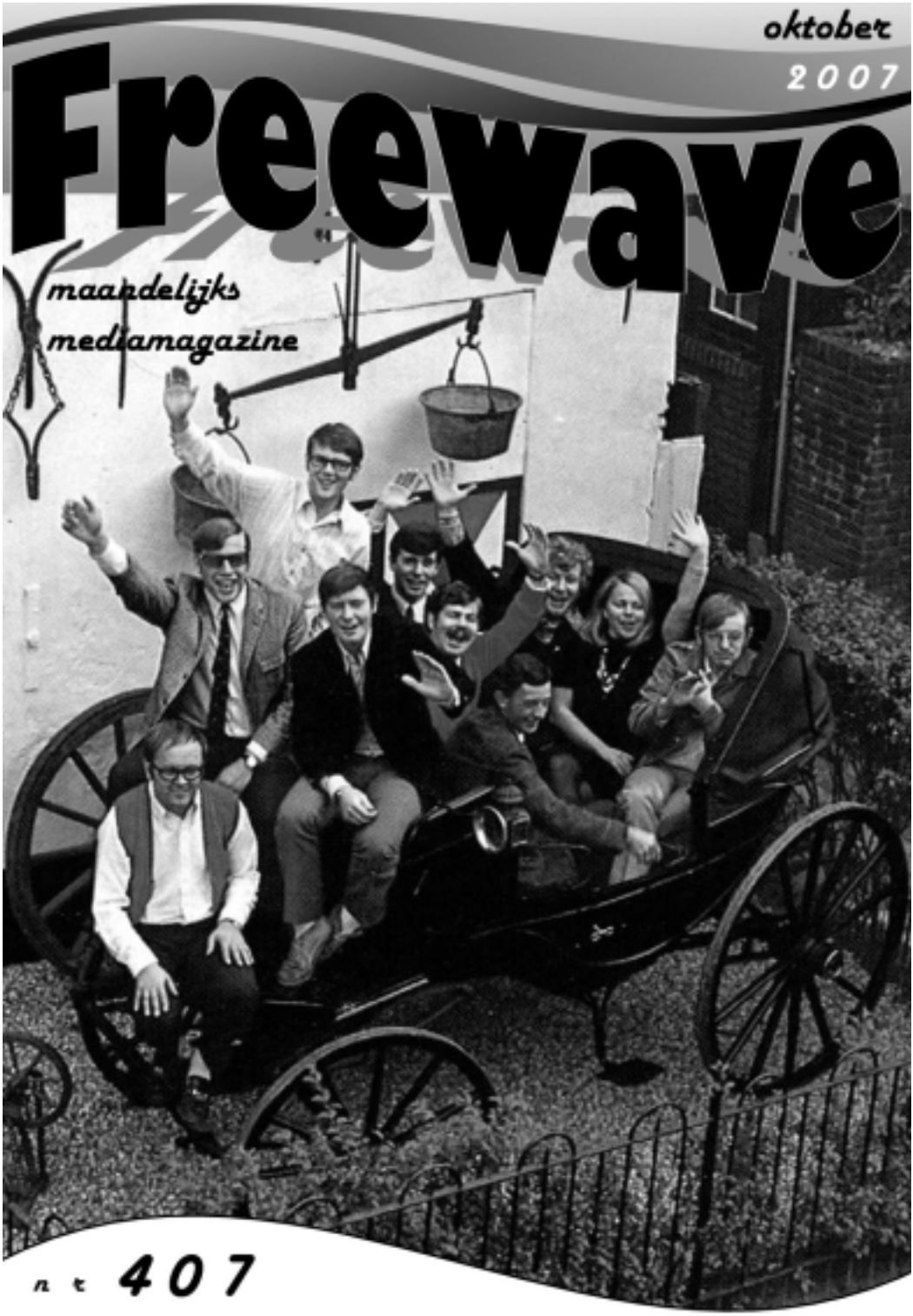

nr 407

Freewave, maandelijks mediamagazine
Jaargang 30, nummer 407

COLOFON
Exploitatie: Stichting Media Communicatie
Hoofdredacteur: Hans Knot
Lay Out: Jan van Heeren
Druk: EPC

Vaste Medewerkers:
Michel van Hooff (Nederland); Rene Burcksen, Jan Hendrik Kruidenier (VS); Jelle Knot (Internationaal); Martin van der Ven (internetnieuws); Ingo Paternoster (Duitsland); Gijs van der Heuvel (Caribisch Gebied); Radio Magazine (Engeland)

Verantwoordelijke Uitgever
Stichting Media Communicatie, Postbus 53121, 1007 RC Amsterdam
e-mail: olt@xs4all.nl
web: www.mediacommunicatie.nl

Correspondentieadres:
Hans Knot, Postbus 102, 9700 AC Groningen
e-mail: hknot@home.nl
web: www.soundscapes.info
www.hansknot.com

Lidmaatschap:

Nederland:	Euro 25,-
Europa:	Euro 30,-
Rest v/d wereld:	Euro 36,50

Einde abonnement?
Op de adresband staat de datum waarop het abonnement afloopt. Vernieuw dit tijdig! Graag uw eigen adres vermelden onder mededelingen van uw overschrijving (zowel via een overschrijvingskaart als elektronisch). U kunt eventueel uw adresgegevens doormailen/ opsturen met verwijzing naar de overschrijving.

Transacties:
Postgiro 4065700 t.n.v. SMC, Amsterdam

Verzending:
Eventuele klachten inzake verzending, onregelmatige ontvangst en adreswijziging ten alle tijden richten aan: Stichting Media Communicatie, Postbus 53121, 1007 RC Amsterdam

Advertentietarieven:

	eenmalig	tweemalig
1/1 pagina:	Euro 23,-	Euro 34,50
1/2 pagina:	Euro 14 ,-	Euro 23,-
1/4 pagina:	Euro 10 ,-	Euro 16,-

FOTO'S
Indien niet anders vermeld zijn alle foto's uit het Freewave archief.

ISSN NR. 1381-8562

VOORWOORD

Beste lezers,

Het oktobernummer is een gevarieerde Freewave geworden. Zo kunt u naast de vertrouwde rubrieken ook een artikel lezen over een spannende boottrip naar de Ross Revenge in het jaar 1983. Gelukkig kon Leendert Vingerling weer zorgen voor de bijpassende foto's. Ook kunt u lezen wat Rob Olthof te maken had met de plannen voor een zeezender in Suriname. In een tweetal artikelen wordt een flinke stap terug gedaan in de tijd om vervolgens een link te leggen met het heden. Het gaat hierbij om de 'radiovoorloper' van Opsporing Verzocht en om de lange historie van een omroepmuseum.

De Ross Revenge is natuurlijk ook een museumstuk geworden. Gelukkig zijn er vrijwilligers die hun tijd willen steken in het conserveren van het schip. Elija van den Berg nam enkele foto's tijdens de werkzaamheden. Toevallig of niet, te zien op de foto's is o.a. Mandy Marton, een van de nieuwe vrijwilligsters, gekleed in overall. Terwijl o.a. Alan Beech druk doende in de keuken (kombuis) van de Ross is geportretteerd. Het zit dus wel goed met de emancipatie bij Caroline. Met deze geruststellende mededeling sluit ik dit voorwoord af.

Veel leesplezier,
Jan van Heeren

INHOUD

Heden en verleden 3
Perikelen 7
Beeld en geluid experience terug naar de roots 9
Politie radio-omroep 14
Een boottrip naar de Ross Revenge in 1983 18
Suriname verstoken van zeezenderradio 23
Anton Kothuis overleden 28
Recensie: "Herinnert u zich deze nog?" 28
Radio Veronica darf nicht sterben 30
Foto's vrijwilligersweekend Ross Revenge 31

Elke auteur en adverteerder is verantwoordelijk voor zijn/ haar eigen publicatie. Zonder toestemming van de redactie is gehele of gedeeltelijke overname, in welke vorm dan ook, uit deze Freewave niet toegestaan.

OMSLAG

Foto: Uit het archief van Robbie Dale kwam deze foto uit ca. 1968 tevoorschijn waarop hij zelf temidden van andere Veronica medewerkers te vinden is.

Leuke foto boven water
ZA 9 JUNI: De naam van Robbie Dale zal een paar keer voorkomen in deze editie van 'Heden en Verleden'. Allereerst dankzij François Lhote uit Frankrijk die een toch wel unieke foto (zie hiernaast) stuurde met daarop The Admiral Robbie Dale met aan zijn linkerzijde de Duitse zanger Gus Backus. De laatste werd vooral bekend in Nederland met een kleine hit getiteld: 'Er hat Bohnen in de Oren'.

Brian Keith
ZO 10 JUNI: Niet lang geleden schreef Brian Keith ons ondermeer over het station Magic 999 met ondermeer de opmerking dat hij Robin Ross (foto, zie ook foto op pagina 21), bekend van Radio Caroline in 1983, niet meer hoorde op het station. Keith beluistert het station als hij bij zijn moeder op bezoek is. Chris Dannet, een lezer van het Knot International Report, waarin Keith zijn opmerkingen ook stonden vermeld, dook in de Robin Ross kwestie en schreef me dat hij de laatste tijd werkzaam is in 'Pleasure Beach' een amusementspark in Blackpool. Daar is een intern radiostation dat de hele dag muziek op verzoek draait en dat door Ross wordt gerund. Naast deze job heeft hij ook shows op het Independant Local Radio Station 'Rock FM'.

Jelle Boonstra
MA 11 JUNI: Niet alleen jingles en tunes hebben de interesse van onze grote vriend Jelle Boonstra uit Zwolle. Zo heeft hij recentelijk enkele dagen het eiland Borkum aangedaan. Niet alleen heeft hij daar van de natuur genoten maar ook het een en ander opgedoken inzake de geschiedenis van de lichtschepen Borkum Riff. Tezamen met de MV Norderney was één van voornoemde lichtschepen ooit in dienst van Radio Veronica. Een speciaal verhaal over beide schepen en het eiland Borkum Riff is terug te vinden op: www.offshore-radio.de/images4/borkumriff/index.htm

Pinky
In de laatste aflevering hadden we het al even over het Caroline kantoor aan de Singel in Amsterdam. Ook meldde ik toen dat er even sprake was geweest van een behuizing aan de Koninginneweg. Helemaal was het me niet duidelijk wat Caroline daar te zoeken had na de invoering van de MOA in augustus 1967. Rob Olthof vertelde me dat zijn vader nogal gek was van kerkorgelmuziek en ook wel in contact kwam met de organist Piet van Egmond. Deze had Rob's vader verteld dat zijn buurvrouw, Rosalie van Siedenburg, het Caroline kantoor op haar adres zou gaan vestigen. Het is er echter nooit van gekomen. Rosalie werd trouwens door velen in haar omgeving 'Pinky' genoemd, waarover later meer.

Antwerpen
DI 12 JUNI: Eén van onze jarenlange abonnees is Pierre Claessens in Antwerpen. Hij besloot weer eens een kijkje te gaan nemen in de haven van Antwerpen en kwam terug met acht foto's die hij mij ter beschikking stelde. Een deel in dit blad, een compleet verslag in foto's is terug te vinden op Wim van de Water zijn site www.mediapages.nl

Oud Caroline deejay
DI 12 JUNI: Robbie Duke was eens een zanger die van producer Joe Meek de kans kreeg een groot aantal

songs op te nemen. Echter voordat de geplande LP uit kwam was Joe Meek komen te overlijden. Robbie Duke (foto) werd later Caroline deejay maar hoopt nog steeds op een kans ooit een eigen cd te kunnen uit te brengen. Hij heeft ook een eigen site die is terug te vinden op: http://myspace.com/robbieladuke2

Getrouwd
Gerard Smit, eens nieuwslezer en presentator op Radio Noordzee, werd later journalist. Jarenlang informeerde hij de Noord-Hollanders met zijn nieuws maar vertrok uit Nederland om in Suriname te gaan werken. Onlangs huwde hij aldaar en we wensen Gerard heel veel plezier in deze nieuwe vorm van leven. Veel plezier aan het gelukkige bruidspaar.

Afluisteren
DI 12 JUNI: Vandaag de kans gehad een uitstekend programma te beluisteren dat 3 juni via de BBC werd uitgezonden. Daarin een interview met Paul McKenna die als helderziende, auteur en televisiepersoonlijkheid een grote naam heeft opgebouwd in Engeland. Wij kenden hem al langer als één van de deejays in de mid jaren tachtig op Radio Caroline. Daarover vertelde McKenna: 'Aan boord van de Ross Revenge van Radio Caroline maakte ik een prachtige periode door. Het was een enorm romantisch gevoel programma's vanaf een schip te mogen maken. Directeur O'Rahilly heeft me altijd aangemoedigd te praten over Loving Awareness en andere vredesvolle boodschappen. Bovendien was het grote voordeel bij Radio Caroline dat de deejays de muziek mochten draaien die ze zelf leuk vonden.'

Vele hitsuccessen
WO 13 JUNI: We kennen Keefers ofwel Keith Hampshire voornamelijk door zijn programma's op Radio Caroline in de jaren zestig. In Canada een andere landen kennen ze hem vooral als zanger van vele hits. Eén van de songs is terug te vinden op YouTube: www.youtube.com/watch?v=3nOeklSkVMY

Nog twee maanden
DO 14 JUNI: Vandaag over precies twee maanden is het veertig jaar geleden dat er een eind kwam aan de periode van de zeezenders voor de Britse kust, uitgezonderd de uitzendingen van Radio Caroline. 14 augustus namen vele stations afscheid van hun trouwe luisterschare. Radio 390 was één van de stations die eerder, het zij totaal onverwacht, afscheid nam van haar luisteraars. Vanaf half 5 in de middag was het Graham Gill die als normaal zijn programma 'Tea Time Tunes' presenteerde. Op het einde van het programma klopte hij op de gong in de studio en zei: 'You're in tune with Radio 390, Britain's family station. The time now is 5 o'clock and this is a Radio 390 newscast. Here are the news headlines read by Graham Gill.' Na het nieuws vertelde hij de luisteraars dat het volgende bulletin om negen uur in de avond zou zijn. En nodigde ze uit te gaan luisteren naar 'On the Scene' met Christopher Clark.

Opgenomen
Dit programma stond op tape en als eerste plaat was 'The House that Jack built' van The Alan Price Set te beluisteren. Het zou tevens de laatste reguliere song zijn die ooit op Radio 390 werd gedraaid. Terwijl Graham het nieuws van vijf uur had gelezen was er een tender met een boodschap van de organisatie aan land langzij gekomen. Daarin stond dat men direct uit de ether diende te verdwijnen. Ongeveer 5 minuten over 5 die middag van 28 juli 1967 verdween Radio 390 uit de ether met een laatste boodschap voorgelezen door Edward Cole. Vervolgens werden 2 coupletten van het nationale volkslied gespeeld. Het was in 1995 dat ik Edward Cole in Londen ontmoette en ik een lang gesprek met hem had over de belevenissen op Radio 390. Tijdens die ontmoeting overhandigde hij me een aantal documenten waaronder de tekst op Radio 390 briefpapier die hij als laatste geluid van Radio 390 had voorgelezen.

Boven water
DO 14 JUNI: Volgend jaar augustus is het een kwart eeuw geleden dat Radio Caroline vanaf de Ross Revenge haar comeback maakte via de zeer droge officiële opening van het station door Tom Anderson. Het had heel lang geduurd alvorens de voormalige IJsland trawler was omgebouwd tot zendschip in een haventje bij het Spaanse Santander. In 1982 werd de hoogste zendmast uit de geschiedenis van de zeezenders geplaatst. Tot nu toe was daar een aantal foto's van bekend. Zeer recentelijk kwam een pakje foto's boven water. Je kunt ze terugvinden op www.hansknot.com

De herinneringen blijven komen
VR 15 JUNI: Nu we steeds dichter komen bij 14 augustus komen de herinneringen ook bij mij op de tafel terecht. Eén van de deejays die destijds op de bewuste datum aan boord van Radio Caroline South was, is Robbie Dale. Hij werd op 21 april 1940 geboren als 'Robbie' John Robinson in Lancashire. Breta Riley, een onderwijzeres aan de lagere school St Josephs in Heywood meldde over hem: 'John is een getalenteerde knaap die er van houdt heel veel te praten. Zijn schrijven en lezen blijven achter op het niveau, waardoor hij vaak woorden door elkaar haalt. Ondanks dat hij niet in staat is de Engelse taal foutloos te schrijven, staat hij in voor het schrijven van aandoenlijke gedichten.' Bij een andere gelegenheid schreef dezelfde onderwijzeres: 'Als je op een dag heel beroemd bent geworden denk dan terug aan mij als degene die je enorm heeft aangespoord.'

Robbie Dale aan boord van de Mi Amigo

Werkende loopbaan

Na een periode waarin hij vijf verschillende banen had koos Robbie voor een vijfjarig contract in het leger, waarbij hij veel interessante plaatsen bezocht en ondermeer werd gelegerd in Zuidoost Azië. Hij ontdekte dat het voor hem heel gemakkelijk was de lokale talen te leren en het duurde niet lang alvorens hij Maleis en een mix van Chinese dialecten sprak. In 1963 keerde hij terug naar Londen en viel met zijn neus in de boter. The Swinging Sixties hadden een aanvang genomen. Hij besloot deejay te worden en maakte een prachtige loopbaan door via Caroline, Veronica en de TROS, waar hij zowel op de televisie als via de radio presenteerde.

1965

Over zijn start als deejay bij Caroline in 1965 herinnert Robbie zich: 'Ik werkte bij een antiekdealer aan London's Portabella Road en in de avonduren trad ik op als deejay in de hoogaangeschreven 'De Vere Club' in South Kensington. Op een bepaalde dag besloot ik de stoute schoenen aan te trekken en aan te kloppen bij het Caroline House aan Chesterfield Gardens in Mayfair. Ik werd daar ontvangen door Gary Duncan en de sollicitatieprocedure duurde een paar uur. Ik zat op een van de grote leren banken in het kantoor. De baas stond constant te bellen. Ronan was actief. Verder was er op het bureau een bronzen buste te zien van John F. Kennedy. Ik zat er te luisteren hoe Ronan allerlei dealtjes op een heel gemakkelijke manier regelde. Na een gesprek met O'Rahilly vroeg deze of ik de volgende week kon beginnen en met een trein vanuit Liverpool Street Station richting Harwich kon gaan. Details zouden me door Gary Duncan worden verstrekt. Ronan vond dat ik een pracht stem had.

Request

Op Caroline South ging Dale als eerste de Caroline Club Request Shows presenteren, een programma dat later werd omgedoopt in 'Robbie Dales Dairy'. In januari1967 vertrok programmaleider Tom Lodge naar het Caroline North schip en nam Robbie de job van programmaleider van Caroline South op zijn nek. Eén van de zaken die hij invoerde was 'The Beat Fleet' een mogelijkheid van de aanhangers om mee te vechten in de strijd voor vrije radio. Vele duizenden luisteraars werden lid en daarnaast werden vele bekende artiesten door Dale zelf als erelid benoemd. Edward Short, toenmalig Postmaster General in het kabinet van Harold Wilson ontwierp de 1965 Marine Broadcassting Offences etc. Act. Op 15 augustus om middernacht, zo was bekend gemaakt, zou de wet officieel van kracht worden.

Offshore II

Aan boord van de Offshore II waren op de 14e augustus Robbie Dale, vriend en collega Johnny Walker en nieuwslezer Ross Brown op weg gegaan naar de MV Mi Amigo. Men had een laatste verlofperiode van een week aan het vaste land van Engeland doorgebracht. Aangekomen bij de Mi Amigo vond men er de complete radiostaf gepakt en wel klaar zitten om te vertrekken. Men had besloten dezelfde dag nog met de tender terug te gaan aan land daar men het veiliger achtte de wet niet te gaan overtreden. Met zijn vieren bleven ze achter want dezelfde avond laat kwam met een boot vol persmensen nog Spangles Maldoon aan boord. Om drie uur in de middag werd door Robbie Dale afscheid genomen van de concurrent Radio London. Caroline ging door met haar uitzendingen.

We shall overcome

Rond middernacht was het Johnnie Walker die 'We shall overcome' draaide en de luisteraars vertelde dat er een nieuwe periode was ingegaan namelijk die van Radio Caroline International. "In de voorbereiding naar de wet toe was het Ronan O'Rahilly en Sales Director/ Consultant Terry Bate gelukt te verhuizen naar het nieuwe hoofdkantoor van Radio Caroline in een van de prachtige grachtenhuizen aan de Singel 160, midden in het hartje van Amsterdam. Er was een Engelstalige Nederlandse secretaresse aangesteld, Pinky Siedenburg, die de organisatie van het kantoor goed in handen had. Weken duurde het voordat er weer eens een

Robbie Dale (2e van links) met Dave Dee, Dozy, Beaky, Mick & Tich

tender kwam om ons voor een weekje aan land terug te brengen naar Nederland."

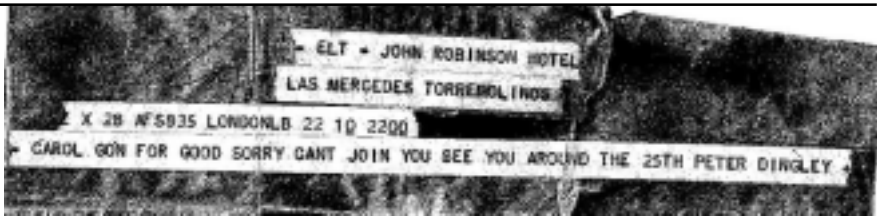
ELT - JOHN ROBINSON HOTEL
LAS MERCEDES TORREMOLINOS
X 28 AFS935 LONDONLB 22 10 2200
CAROL GON FOR GOOD SORRY CANT JOIN YOU SEE YOU AROUND THE 25TH PETER DINGLEY

Het telegram van Johnnie Walker aan Robbie Dale

Houlahan

Een naam die al eerder voorbij kwam in deze rubriek was die van Jimmy Houlahan, een Ier die één van de maatjes van Ronan was. Robbie andermaal: "Jimmy kwam op een dag vanuit een mistige koude septembernacht plotseling met een motorboot bij het schip aan om ons namens de baas te complimenteren. Ook nam hij nieuwe platen mee en voor ons elk een bonus van 100 Pond namens mededirecteur Philip Solomon. Ook werd het aantal platen, waarvoor werd betaald om te worden gedraaid in het programma, groter. Daardoor werd het voor ons onmogelijk nog goede programma's te maken. De tochten van en naar het zendschip duurden vanaf 14 augustus zo'n 10 tot 16 uur. Vaak in zware stormen en hoge zeeën maar het weerstond Roger Day er niet van terug te keren aan boord. Luistercijfers hadden een hoogtepunt bereikt met miljoenen die naar ons luisterden in Groot-Brittannië, Ierland en op het vaste land van Europa."

Regelmatig

Robbie Dale: "In het begin kwam het nog met regelmaat voor dat vers voedsel, water en voorraden werden gebracht. Ook volle postzakken met brieven van luisteraars werden zowel naar het Caroline North als Caroline South schip gebracht. Ook olie en water waren volop aanwezig. Maar vanwege de onbetaalde rekeningen besloten de gebroeders Wijsmuller dat beide Carolineschepen moesten worden binnengesleept. De ankerkettingen werden doorgebrand en zowel de Mi Amigo als Fredericia werden naar IJmuiden en later Amsterdam gesleept. Ik was ten tijde van dit gebeuren op vakantie aan de Costa del Sol en kreeg een telegram toegestuurd van Johnnie Walker met de tekst: 'Caroline has gone' J.W. "

Robbie Dale in een modereportage van het blad Penthouse, gefotografeerd aan boord van de Mi Amigo

Stella

In september 1966 had Robbie Dale zijn latere bruid Stella Regina in Amsterdam ontmoet. Zij was een gevierd boetiekhoudster in Amsterdam. Robbie besloot in Amsterdam te blijven en was enige tijd nog de enige persoon die door de Carolineorganisatie werd betaald. Hij hielp mee het kantoor te ontruimen. "Enkele maanden later, in juni 1968, kwam ik aan het werk bij Radio Veronica, de zeer populaire zeezender uit die tijd. Ik had een ontmoeting vooraf met de toenmalige programmaleider en populaire deejay Jan van Veen, die in Hotel American plaatsvond. Jan nodigde me uit naar de studio's in Hilversum om ook de drie directeuren te ontmoeten, de Gebroeders Dirk, en Hendrik (Bull) Verwey. De laatste was verantwoordelijk voor het dagelijkse runnen van het station."

Dubbel Dutch

Robbies speciale manier van presentatie, half in het Nederlands en half in het Engels, was niet alleen populair geworden bij zijn directe collega's bij het station maar sloeg ook enorm aan bij het luisterpubliek in Nederland en Zuidoost Engeland, een hoek van het land waar Radio Veronica toch al een sterke luisterschare had. In 1969 maakte hij de overstap naar de toen snel groeiende nieuwe omroeporganisatie de TROS. Hij ging er ondermeer via de televisie het Popprogramma 'JAM" op radio en televisie presenteren. Op de tv werd het al snel het populairste programma in haar soort in Nederland. Daarnaast presenteerde hij ook een programma samen met Jos Brink.

Naar Engeland terug

In 1972 besloten Stella en Robbie terug te gaan naar Londen. Zijn lange afwezigheid had hem in de kou gezet. De BBC Radio One was al lang op de rails gezet en het zou nog even duren voordat de eerste ILR commerciële radiostations van start gingen. Wel opmerkelijk is dat één van de eerste stations die actief werden, Capital Radio, een contract aanging met de onderneming waar Robbie Dale inmiddels als managing director was aangesteld. Executive Cleaning Services werd daarmee verantwoordelijk voor het schoonhouden van het gebouw van Capital Radio. Robbie was ook nog betrokken bij het helaas niet succesvolle plan te komen tot een televisiestation in Ulster en een ILR radioproject in Belfast.

Solomon om de hoek

Robbie andermaal: "In het voorjaar van 1980 was ik betrokken bij

een zeezenderproject, dat helaas niet van start ging. Daar kwam ik trouwens Chris Cary en Phil Solomon ook weer als partners tegen. Dit leidde echter wel tot het opstarten van Sunshine Radio. Later zouden we zakelijk weer uitelkaar gaan. Ik bleef echter actief met het station via de 539 AM en de 101FM in Dublin en nog steeds vind ik dit het meest aansprekende project waarvoor ik actief ben geweest. Ook zijn vrouw Stella was binnen de organisatie betrokken. Na enkele jaren van spannende concurrentie met Radio Nova in de periode 1981-1984 was het Sunshine Radio tijd om de positie van het nummer één station in Ierland over te nemen."

Stem

Robbie Dale's zeer onderscheidende stem is international bekend geworden via radio en televisie. Ontzettend veel commercials zijn door hem ingesproken. Niet een gemakkelijke taak voor een dyslectische jongen afkomstig van St Josephs School in Heywood. Robbie en Stella genieten nog steeds enorm van elkaar en leven en werken in de hotelbusiness op de Canarische eilanden.

Bezoek bij Leen Vingerling

DI 26 JUNI: Een e-mail uit Frankrijk van Leen Vingerling, die schreef: 'Vorige week kwam één van de twee' neukemannetjes' van Nieuwpoort langs. Het was Danny Vissers, die op zakenreis was en in Antibes moest zijn. Nou ligt Antibes bij mij om de hoek, dus reden om langs te komen, een paar dagen te blijven en bij te praten met de 'boswachter'. De voormalige bevoorrader

Robbie Dale en Stella bij het voormalige Caroline-kantoor aan Singel 160 in Amsterdam

Danny Vissers (l) en Leendert Vingerling (foto: L. Vingerling)

(nu 60 jaar) van de Ross Revenge heeft al zijn schepen verkocht. De Zeemeeuw, Poolster en Bellatrix zijn niet meer zijn eigendom. Hij woont al meer dan 15 jaar op de Kaap Verdische eilanden. Danny is tegenwoordig aandeelhouder van een archeologisch duikbedrijf. Met name in de wateren rond Indonesië wordt er gedoken op voormalige VOC schepen.'

Aanvulling van Theo

ZA 30 JUNI: Even een aantal aanvullingen zoals aangeleverd door Theo van Halsema. Nico Haak met het nummer 'Moe zijn'. Het intro van dit nummer werd in 1976 ingezongen door een kinderkoortje t.b.v. een Meli Honing Commercial, 'Meli Honing puur natuur, gezond en niet duur' en deze werd uitgezonden via Radio Mi Amigo. Een andere song die erbij moet in de lijst is 'Love me tender' van Elvis Presley. Een deel van het Mi Amigo 272-team uit 1979 (ik dacht Daniel Boolen en Wim de Groot) op de Magdalena maakte een Mi Amigo strijdlied op dit lied.

Samenstelling: HANS KNOT

WO 13 JUNI: De publieke omroepen moeten aan iedereen, die dat wenst, bekend maken wanneer zij hun programma's uitzenden en wat de inhoud betreft. Een krappe meerderheid in de Tweede Kamer steunde een wetsvoorstel van D66 en VVD die dit in de toekomst moet regelen. Het vrijgeven van de programmagegevens leidt ertoe dat de omroepen hun monopolie op de omroepgidsen verliezen. Behalve de initiatiefnemers hebben ook PvdA, Partij voor de Vrijheid, Groen Links en de Partij voor de Dieren gezegd dat de publieke omroepen hun programmagegevens openbaar moeten maken. Op dit moment weigeren zij dit te doen aan uitgeverijen die ook een omroepgids willen beginnen.

DO 14 JUNI: De Nederlandse Publieke Omroep (NPO), de Stichting Regionale Omroep Overleg en Samenwerking (ROOS), de Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (OLON), de Vereniging voor Commerciële Radio (VCR) en de Nederlandse Vereniging voor Niet Landelijke Commerciële Radio (NLCR) hebben vandaag in Den Haag bij de vaste Kamercommissie voor Economische zaken gezamenlijk een krachtig pleidooi gehouden voor een doorbraak in de ontwikkeling van digitale etherradio (TDAB). Deze partijen maken deel uit van de Stichting DigiRadio. Er moet een duidelijk stappenplan komen dat voor zowel de publieke omroep als de commerciële radiostations heldere uitgangspunten biedt voor investeringen op korte termijn. In dat plan moet worden opgenomen dat de FM in 2015 wordt uitgeschakeld voor de analoge distributie van radio én dat alle publieke en commerciële radiostations gelijktijdig starten met digitale etherradio. De frequentieruimte voor TDAB moet beschikbaar zijn voor radio en in principe niet voor andere diensten. Sinds begin 2004 zendt NPO met negen radiostations uit via TDAB. Staatssecretaris Heemskerk (EZ) heeft aangekondigd de overige ruimte voor TDAB in het najaar door middel van een veiling voor commerciële partijen beschikbaar te willen stellen. De introductie van digitale radio verloopt in Nederland erg traag omdat de commerciële radiostations de zakelijke condities er voor onverantwoord vinden zolang zij niet weten hoe hun FM-toekomst er na 2011 uitziet. NPO heeft een voortrekkersrol genomen, maar stelt zich op het standpunt dat zonder de commerciële radiostations de omschakeling van analoge naar digitale radio niet zal lukken. De NPO heeft de staatssecretaris eerder dit jaar al laten weten bij voortdurend 'market failure', de investeringen op langere termijn niet meer verantwoord te vinden. In Nederland hebben nog weinig consumenten een ontvanger gekocht voor TDAB omdat niet alle radiostations digitaal worden doorgegeven. Die impasse kan volgens de radioaanbieders alleen worden doorbroken met een goed tijdspad zodat alle betrokkenen - radiostations, fabrikanten, importeurs, detailhandel en consumenten - weten waar ze op langere termijn aan toe zijn. In Groot Brittannië waar inmiddels al meer dan vier miljoen DAB-ontvangers zijn verkocht, is het op die manier gelukt. De publieke en commerciële radioaanbieders maken zich zorgen over het voornemen van Heemskerk om de zogenoemde Band III-kavels ook open te stellen voor aanbieders met andere diensten dan radiodistributie. Het aanbod aan digitale radiostations op internet en satelliet is inmiddels zo sterk toegenomen dat ook met de nieuwe techniek DAB+ er nog schaarste aan digitale ethercapaciteit zal kunnen ontstaan. Luisteraars zullen immers deze stations, die tot nu toe alleen thuis beluisterd kunnen worden, ook buitenshuis willen beluisteren. De publieke en de commerciële radiostations vinden ook om andere redenen het onwenselijk om de TDAB-ruimte open te stellen voor andere diensten. Ze vrezen dat de primaire focus voor dergelijke aanbieders zal liggen op het verkrijgen van rendement en niet op succesvolle introductie van digitale etherradio. Ze verwijzen in dit verband naar de huidige praktijk bij de kabeldistributie, daar wordt winstgevendheid steeds meer het leidende principe bij het samenstellen van programmapakketten.

DO 14 JUNI: 67 procent van de Nederlanders zegt wel eens radio via de kabel te beluisteren. Bij ouderen van 55 jaar en ouder is dat 77 procent. 54 procent van de jongeren luistert af en toe via de kabel. Dat blijkt uit onderzoek van TNS Nipo, in opdracht van kabelraden.nl, het landelijk steunpunt voor programmaraden. De luisteraars geven aan het meest op Sky Radio, Radio 538 en Radio 2 af te stemmen. Maar in luisterduur (tijd dat er naar een bepaald radiostation wordt geluisterd) scoort Radio 10 Gold het hoogst met WDR4 als opvallende tweede.

WO 20 JUNI: Wim ter Laak, sinds 2004 programmadirecteur van RTL 4, vertrekt per 1 juli 2007 bij RTL Nederland. Dit is 'in goed overleg' tussen beide partijen overeengekomen. Ter Laak heeft als reden aangegeven een andere visie te hebben dan de hoofddirectie over zijn toekomst bij RTL. Volgens het mediabedrijf heeft het opstappen van de programmabaas niets te maken met een eventuele samenwerking met Tien, of eventuele tegenvallende kijkcijfers. Men zegt Ter Laak's vertrek bij RTL te betreuren, maar respecteert zijn beslissing om zijn carrière elders voort te zetten. Totdat er een geschikte opvolger is gevonden, worden zijn taken tijdelijk waargenomen door de algemeen directeur televisie Bart in 't Hout.

DO 21 JUNI: Radiostation Arrow neemt Caz, onderdeel van SBS Broadcasting, over. Arrow heeft dit volgens bekend gemaakt. Het gaat volgens Arrow-directeur Ad Ossendrijver alleen om de frequentie van Caz, die hij wil gebruiken om Arrow Classic Rock op FM te laten uitzenden.De overname gaat 30 juni in, daarna is Arrow Classic Rock te horen op de frequentie van muziekstation Caz. Ossendrijver verwacht dat er bij Caz banen gaan verdwijnen, het personeel wordt momenteel ingelicht. Financiële details van de overname zijn niet bekendgemaakt. Caz was de vervanger van Yorin FM, dat begin vorig jaar door SBS is overgenomen van RTL Nederland.

MA 25 JUNI: Geert Hofman is benoemd tot zakelijk directeur van de NOS. Hij krijgt de brede NOS-bedrijfsvoering en de dagelijkse aansturing van de bedrijfsstaf onder zijn hoede. De 43-jarige Hofman begint op 1 augustus. Hij begon zijn loopbaan bij KPMG en werkte de afgelopen zeventien jaar bij PCM Uitgevers. In de nieuwe structuur kent de NOS een driekoppige directie: naast Hofman zijn dat algemeen directeur Gerard Dielessen en mediadirecteur Jan de Jong.

WO 27 JUNI: Tien, het televisiestation van Talpa, houdt deze zomer na twee jaar op te bestaan. Het voetbal en enkele succesvolle programma's van Tien gaan naar RTL Nederland, dat een vierde net wil beginnen. Ook Radio 538 gaat naar RTL. De Mol wordt door de deal aandeelhouder in RTL Nederland, met een belang van 26,3 procent. Beide par-

tijen onderhandelden al maanden over samenwerking. Het personeel van Tien, ruim honderd mensen, wordt ontslagen. Volgens Talpa is er voor hen een sociaal plan, waardoor ze mogelijk aan de slag kunnen bij RTL of andere onderdelen van Talpa. De Mol sprak gisteren van 'een teleurstelling' dat Tien verdwijnt. In Nova zei hij het mislukken van het station te wijten aan het 'poenerige imago' dat is ontstaan, niet aan de inhoud. Talpa maakte met het station ook grote verliezen, maar die waren met 'enkele tientallen miljoenen euro's' volgens planning.

WO 27 JUNI: RTL behoudt de eredivisierechten in ieder geval tot eind volgend seizoen. Eind dit jaar worden de voetbalrechten opnieuw verkocht. Van Westerloo wil ook bekijken of RTL op het gebied van voetbal kan samenwerken met de NOS. Hij vindt de rechten – Talpa betaalde 35 miljoen euro – te duur.

WO 27 JUNI: Gerard Timmer gaat per 1 september aan de slag als directeur Televisie Programmering bij de NPO. De raad van bestuur heeft daarmee ingestemd. Op dit moment neemt Ad de Boer, voormalig directeur van de EO, de functie nog waar. Timmer was in 1997 een van de oprichters van BNN. Hij was het afgelopen jaar directeur Radio van SBS Broadcasting en het station Caz!.

VR 29 JUNI: Het vierde net dat RTL gaat lanceren nadat Talpa's Tien werd ingelijfd, gaat RTL8 heten. RTL8 krijgt in eerste instantie een wat vrouwelijker profiel, en wordt later getransformeerd naar een wat experimentele, interactieve station. Het is volgens Fons van Westerloo beslist niet de bedoeling om van RTL8 een soort Net5 te maken. Van Westerloo: 'Het moet vooral een klein televisiestation blijven.' In de onderhandelingen met De Mol had RTL nog geopperd om het nieuwe net RTL10 te noemen, maar daar hechtte De Mol niet aan.

MA 2 JULI: De middengolffrequentie van Radio 10 Gold is verkocht aan GrootNieuwsMedia BV. De directie van Talpa, eigenaar van Radio 10 Gold, heeft de deal vanochtend gesloten. "We zijn blij met de verkoop van de AM-frequentie en wensen Grootnieuwsmedia veel succes met hun plannen", zegt algemeen directeur Talpa Radio, Jan-Willem Brüggenwirth. De middengolfzender op 1008 kHz is bij vol vermogen tot ver buiten Nederland te ontvangen. De komende drie weken zal Radio 10 Gold nog blijven uitzenden op de frequentie. Daarna neemt GrootNieuwsMedia BV, onderdeel van uitgeverij De Dorpsbode BV uit Ermelo, het over. "We gaan in eerste instantie muziek uitzenden. In november of december starten we dan definitief", zo laat woordvoerder Arjan de Heer weten. Het bedrijf heeft geen connecties met bestaande (christelijke) radiostations. Onder de naam GrootNieuws Radio zal op de frequentie 1008 AM een station worden gerealiseerd met veel aandacht voor nieuws dat in christelijke kring relevant wordt geacht. Hierbij moet gedacht worden aan nieuws uit binnen- en buitenland, zakelijk nieuws met een speciale focus op kerkelijk nieuws. Daarnaast komen er veel opiniërende, informatieve en muzikale programma's. GrootNieuwsMedia Bv richt zich op alle gelovigen, zonder zich exclusief te verbinden aan enige denominatie. "In onze programmering zijn evangelicalen, Messias belijdende Joden, Rooms Katholieken en protestantse christenen te verwachten. De kern waarin we elkaar zullen vinden bij GrootNieuwsMedia is het geloof in Jezus Christus", zegt woordvoerder Arjan de Heer. GrootNieuwsMedia BV zal ook aan externe christelijke organisaties de mogelijkheid bieden zendtijd te vullen.

HANS KNOT EN MICHEL VAN HOOFF

Een half jaar na de opening van de gloednieuwe publieksattractie op het Media Park heeft de 'Beeld en Geluid Experience' half mei 2007 zijn 100.000ste bezoeker mogen verwelkomen. Dinsdagmiddag 15 mei omstreeks 14.00 uur werden Robbert, Nadine en hun zoontje Jayden feestelijk onthaald. Het gezin was blij verrast: "Vandaag was ons eerste uitje met zijn drieën sinds de geboorte van Jayden, een maand geleden. We komen uit Nijmegen en wilden naar Beeld en Geluid omdat we de opening op televisie hadden gezien. Bovendien is Robbert gek op alles wat met film en video te maken heeft. Wat een verrassing dat we dan ook nog de 100.000e zijn!" Het gelukkige gezin ontving als eerste een jaarabonnement voor de Beeld en Geluid Experience. Daarnaast kregen ze een prachtige bos bloemen, twee knuffels en een gratis diner voor vier personen in het Grand Café van Beeld en Geluid.

Meer dan verwacht

Pieter van der Heijden (directeur Beeld en Geluid Experience) is heel trots op de hoge bezoekersaantallen: "Bij de opening mikten we op 150.000 bezoekers in het eerste jaar. Dat we na zes maanden al op de 100.000 zouden zitten was een droomscenario. Nog mooier vind ik dat onze doelgroep, gezinnen met jonge kinderen, ons zo goed weet te vinden. Over het geheel genomen blijven de be-

Gebouw van Beeld en Geluid in aanbouw © Jan van Heeren

zoekers zo'n drie tot vier uur in de Experience, een enkeling zelfs nog langer. Ik durf nu wel te zeggen dat we die 150.000 gaan halen! En als ik nog een tip mag geven: vermijd de drukte en kom wat later in de middag. Beeld en Geluid is tot negen uur 's avonds geopend.Voor meer informatie zie www.beeldengeluid.nl.

Mooi succes

Een waardig succes voor de nieuwe instelling, die een vervolg is op het Omroepmuseum waar menigeen toch meer tevreden was daar er tastbare objecten in veelvoud aanwezig waren, terwijl nu meer gekozen is voor de modernere vormen van 'tentoonstellen'. De techniek is zijn tijd, wat dit betreft zeer snel voorbij geraasd. Een voortzetting van het oude Omroepmuseum in Hilversum daadwerkelijk gerealiseerd, terwijl er vele initiatieven aan vooraf gingen. Om even een aantal te noemen moeten we ver terug gaan en wel naar het jaar 1919 als eerste:

1919: NCF

Een aantal 'Haagse heren', onder wie Algemeen Rijksarchivaris Fruin, richtte 'het Nederlandsch Centraal Filmarchief 'op. Na problemen over het verplicht afstaan van negatieven door productiemaatschappijen aan het NCF werd het voornoemde archief in het jaar 1932 opgeheven. De films zijn daarna ondergebracht bij het Algemeen Rijksarchief en gingen vervolgens naar het Filmarchief van de Rijks Voorlichtingdienst. Daarna ontstond een nieuw initiatief en wel bijna 20 jaar later.

1938: Beeld- en Klankarchief

Op initiatief van een groep wetenschappers werd het 'Algemeen Archief voor Taal en andere Uitingsbewegingen' opgericht. In 1951 begon het onder de naam 'Beeld- en Klankarchief' een tweede leven. In 1966 werd de naam veranderd in 'Stichting Beeld- en Klankdocumentatie'. In 1970 ging deze stichting samen met het Historisch Geluidsarchief RUU en ging het op in de SFW, de Stichting Film en Wetenschap.

1946: Filmmuseum

Ook is van veel belang de oprichting van het Nederlands Historisch Filmarchief in Amsterdam. Na fusie met de Stichting Uitkijkarchief in 1952 werd besloten het onder de naam Nederlands Filmmuseum (NFM) verder te gaan. Nadat men vele jaren onderdak in het Stedelijk Museum had gehad, verhuisde het NFM in 1974 naar het Vondelpark Paviljoen in de hoofdstad van Nederland. Het speelde een actieve rol in de Internationale Federatie van Filmarchieven, kortweg de FIAF.

1947: Fonotheek omroepen

Sinds de oprichting van de Nederlandse Radio Unie (de NRU ofwel de voorloper van de NOS) in 1947 brachten de omroepen hun belangrijkste geluidsopnamen als Historisch Archief bijeen in de zogenaamde Fonotheek. Deze bevatte toen al de zogenaamde centrale discotheek, die begin jaren veertig van de vorige eeuw, dus in de bezettingstijd, was ingesteld onder de vlag van de (gelijkgeschakelde) Nederlandse Omroep. De Fonotheek werd in 1990 met het Film- en Beeldbandarchief van de omroepen samengevoegd tot het AVAC. Dit ging vervolgens in 1997 op in het NAA, het Nationaal Audio Visueel Archief, sinds 2002 tot en met 2006 het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid geheten.

1947: Filmarchief RVD

De toezending van filmmateriaal dat tijdens de oorlog in opdracht van de Regeringsvoorlichtingsdienst in Londen was vervaardigd, noopte de RVD tot het inrichten van een filmarchief. Hierin werd ook filmmateriaal opgeslagen dat afkomstig was uit 'vijandig vermogen' en uit verdere opdrachten van de Rijksoverheid. In 1997 ging het voornoemde archief op in het NAA.

1956: SFW

Dan moet ik nog de Stichting Film en Wetenschap beter benoemen, dat is opgericht door de Nederlandse Universiteiten en het toenmalige Ministerie van Kunsten en Wetenschappen. De SFW fungeerde lange tijd als het audiovisuele productie- en servicecentrum voor het hoger onderwijs en zetelde in Utrecht. Na de privatisering van de andere afdelingen eind jaren tachtig, ging de archiefpoot zelfstandig in Amsterdam verder als SFW-AVA. In 1997 ging de SFW-AVA vervolgens op in het NAA, dat andermaal in 2006 een naamsverandering onderging.

1958: Televisiearchief

Maar er was nog meer want op 3 juli 1958 startte officieel het Centrale filmarchief bij de NTS (voorloper van de NOS). Het was onderdeel van de reeds bestaande

De PCGG-zender van Ir. á Steringa Idzerda uit 1919 in het Omroepmuseum © Jan van Heeren

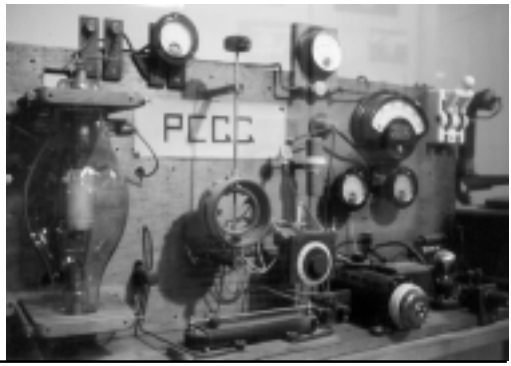

afdeling Filmzaken, die de acquisitie van (speel)films en filminlassen verzorgde en deze, waar nodig, van de ondertitels voorzag. Ook werden de journaalfilms en het uitzendmateriaal van de omroeporganisaties voor hergebruik centraal bewaard. Het archief groeide als Film- en Beeldarchief uit tot het bedrijfsarchief van de publieke omroepen. In 1985 werd met vreugde het complete Polygoon archief toegevoegd tot de collectie. In 1990 werd het televisiearchief met de Fonotheek samengevoegd in het AVAC. Dit ging vervolgens in 1997 op in het NAA.

1961: Historisch Geluidsarchief RUU.

Ook wil ik nog de oprichting vermelden, door de Utrechtse historicus prof. dr. C.D.J. Brandt, van een archief voor geluidsdragers. Het is bij het Instituut voor Geschiedenis van de Rijksuniversiteit Utrecht destijds ondergebracht. Naast het ontsluiten van de schaduwcollectie van de Nederlandse Radio Unie lag de nadruk op de zogenaamde ´oral history opnamen´. In 1970 ging dit archief samen op met het archief van de Stichting Beeld- en Klankdocumentatie en wel in voornoemde SFW.

1976: Omroepmuseum

Na jarenlange plannen, die al tijdens de Duitse bezetting zijn ontstaan, werd de Stichting Omroepmuseum opgericht. Jaren later, in 1983 opende de eerste tentoonstelling in het pand Melkpand 34 in Hilversum. Het Omroepmuseum ging in 1997 op in het toenmalige NAA. Gelukkig zijn er vele mensen die, naast voornoemde organisaties, historische documenten verzamelen. Zelf doe ik dit al meer dan 35 jaren en meer en meer zien mensen het nut van het afstaan van historische documenten voor historisch onderzoek en beschrijving van de historie van de radio in. Zo

kwam mij een aantal documenten ter beschikking dat te maken had met de aanzet tot oprichting van het Omroepmuseum, dat pas vele jaren later officieel zou worden geopend aan de Melkweg in het Hilversumse dorp (foto).

NRU Technische Dienst

Voluit betekende de NRU de Nederlandsche Radio Unie, met s-c-h. Niet het jaar van officiële oprichting, 1976, had één van de documenten, maar liefst 12 jaar eerder. Het werd getyped op 15 april van het jaar 1965 in het dorp Hilversum. Het heeft destijds als waardig kop 'Nota inzake OMROEPMUSEUM' meegekregen. Het heeft geen officiële ondertekening maar een code meegekregen, zijnde SN/TV en gezien het in de nalatenschap van Paul Snoek zat, kan worden aangenomen dat hij de schrijver van de nota was. Laten we eens kijken wat er in de korte nota te melden was.

Vele jaren

'Reeds sedert jaren leeft bij vele Omroepinstanties en zelfs ook buiten de Omroep, de wens om te komen tot het stichten van een Omroepmuseum. In verscheidene colleges is het punt van verwezenlijking van een dergelijk museum ter sprake gebracht, doch tot op heden zonder enig tastbaar resultaat. Wél resultaat hebben de bemoeiingen van de Technische Dienst gehad waar het ging om het verzamelen van uniek historisch materiaal. Er kan gezegd worden, dat er een 'pakhuis vol' onvervangbaar historisch materiaal aanwezig is, helaas niet figuurlijk, doch ook letterlijk. Veel materiaal is inderdaad opgeslagen in een vochtig onbeheerd pakhuis, dat voor af te voeren materiaal aan de Technische Dienst ter beschikking staat.'

Goede blik

De schrijver van de nota had zijn gedachten al bij het verpauperen van de beschikbare materialen want hij wees erop dat het materiaal snel in conditie achteruit ging. Dit was vooral veroorzaakt door de invloed van vocht en stof en natuurlijk een gebrek aan onderhoud. Bij het schrijven van het rapport was de schrijver ook bekend dat zijn doelstelling te komen tot het oprichten van een Omroepmuseum een kwestie van lang wachten was. Al decennia eerder, zoals al werd gemeld, was men het van plan maar kon men niet tot een doorslaggevende

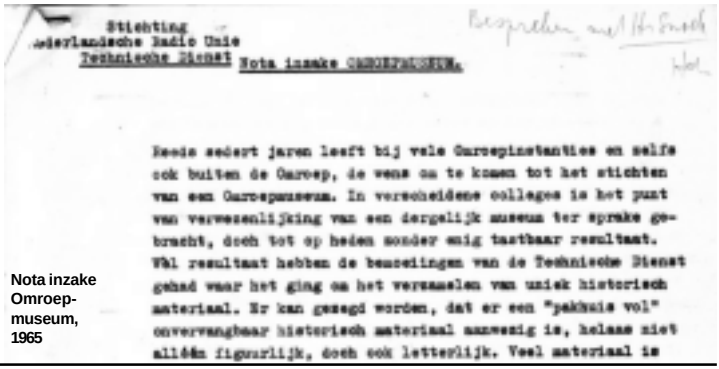

Stichting
Nederlandsche Radio Unie
Technische Dienst Nota inzake OMROEPMUSEUM.

Bespreken met Hr Snoek

Reeds sedert jaren leeft bij vele Omroepinstanties en zelfs ook buiten de Omroep, de wens om te komen tot het stichten van een Omroepmuseum. In verscheidene colleges is het punt van verwezenlijking van een dergelijk museum ter sprake gebracht, doch tot op heden zonder enig tastbaar resultaat. Wél resultaat hebben de bemoeiingen van de Technische Dienst gehad waar het ging om het verzamelen van uniek historisch materiaal. Er kan gezegd worden, dat er een "pakhuis vol" onvervangbaar historisch materiaal aanwezig is, helaas niet alléén figuurlijk, doch ook letterlijk. Veel materiaal is

Nota inzake Omroepmuseum, 1965

beslissing komen.

Letterlijk

Het rapport meldde dan ook: 'Het is de Technische Dienst bekend, dat de stichting van een Omroepmuseum nog vele jaren op zich kan laten wachten, anderzijds acht deze dienst het niet verantwoord dit met zorg verzamelde materiaal, waarvoor toch de plicht bestaat het voor het nageslacht te bewaren, te laten vergaan tot ontoonbaar 'oud roest'. Waardige woorden die later zouden leiden tot een plek in het oprichtingsbestuur van de Stichting Omroep Museum, maar zoals Paul Snoek al stelde, zou het nog jaren duren. Trouwens aan de plicht tot nalaten voor het nageslacht van documenten heeft Snoek perfect voldaan.

Aftakeling

Vanuit de Technische Dienst van de Nederlandsche Radio Unie stelde men verder: 'De Technische Dienst heeft thans een minimum voorstel, waardoor indien dit voorstel wordt geaccepteerd, voorkomen wordt, dat de aftakeling van kostelijke apparaturen in snel tempo voortschrijdt. In de eerste plaats dient een droge, te verwarmen ruimte beschikbaar te zijn voor opslag (nog geen uitstalling). Deze ruimte komt ter beschikking in de zeer grote reserveruimte in het souterrain van de Mufoteek.' Met dit laatste werd de Muziek en Fonotheek bedoeld, die op dat moment in aanbouw was en dus door de tekenaars op de toekomst was ingeschat. Hierdoor zouden gedurende enkele jaren zondermeer materialen, onder goede condities, kunnen worden opgeslagen zonder dat het wie dan ook in de weg zou staan.

Emiele Schüttelhelm

Vroege NRU reportagewagens

Een waardig persoon aanstellen

Men zag bij de Technische Dienst in dat niet alleen voor goede temperatuur en andere perfecte omstandigheden gezorgd diende te worden maar dat de ter beschikking komende ruimte ook duidelijk afgescheiden diende te worden van de in de kelder verder opgestelde zaken. Maar aan opslag alleen, zo dacht men bij de NRU, was er geen toekomst voor een Omroepmuseum. Er diende ook een persoon verantwoordelijk voor opslag, inventarisatie en dergelijke te zorgen. In het rapport werd gemeld: 'In de tweede plaats moet een functionaris worden belast met inventarisatie, catalogisering en preservering van de her en der verspreide bezittingen.'

De persoon werd aangedragen

De schrijver van het rapport meldde dat er ook al een persoon beschikbaar was om deze functie aan te nemen: 'Aanbevolen wordt de medewerker bij de afdeling Commerciële en Financiële Zaken met deze taak, die voorlopig een volledige dagtaak is, te belasten.' Alleen het noemen van de naam van de kandidaat was niet genoeg, deze was zelf ook al gepolst vanuit de NRU getuige de volgende zin: 'De Heer de Boer is bijzonder enthousiast voor deze functie van 'conservator', terwijl hij zeker voldoende organisatorische en technische kennis bezit om deze functie uit te oefenen.'

Aan alles gedacht

Ook werd een kostenplaatje voorgelegd in het rapport: 'De kosten aan genoemd voorstel verbonden, worden geraamd op f 20.000,— per jaar, zijnde hoofdzakelijk het salaris van de conservator (Klasse VI). De ruimte in de Mufotheek is nog vrij en brengt dus geen kosten mee; voor wat houten stellingen, administratiemateriaal, transport enz. dient met f 5.000 tot f 10.000 maximaal in het eerste jaar rekening te worden gehouden. De volgende jaren zal een gelijk bedrag of lager benodigd zijn. Het Bestuur wordt verzocht met het voorstel akkoord te gaan, opdat de laatste kans om de historie van de radio-omroep te bewaren, niet verloren gaat.´

15 april 1965

Dat was dus de datum dat voornoemd rapport was afgerond en opgestuurd. Er waren ettelijke pogingen vooraf gegaan aan dit zoveelste initiatief. Het leek erop dat de hoge heren maar niet wensten in te zien dat, mede vanwege het gegeven dat in het kader van het overbrengen van radiosignalen in een vroeg stadium een zeer belangrijke rol voor ons land was weggelegd, het van belang zou zijn dat er een museum moest komen. Wel dient begrepen te worden dat met het terughalen van dit rapport slechts een heel klein stukje geschiedenis inzake tot het komen van een Nationaal

Omroepmuseum wordt uitgelicht.

De Boer werd benoemd

Snoek en de zijnen kregen het er door dat De Boer conservator werd en zelfs werd hij in een commissie, verantwoordelijk voor geschiedschrijving binnen de omroep persoonlijk door Emiele Schüttelhelm, hoofd NOS, voorgedragen zitting te komen nemen. De NOS was in 1969, het jaar dat De Boer ook als kandidaat lid voor deze commissie was voorgedragen, ontstaan uit een samensmelting tussen de NRU en de NTS. September 1969 werd het voorstel tot benoeming ingediend en het radarwerk bleef langzaam werken want pas op 17 maart 1970 verscheen voornoemde Heer de Boer voor de eerste keer ter vergadering. In de notulen is terug te lezen: 'Voorzitter ziet in de toetreding van de heer De Boer een samenwerking tussen radio en televisie en verzoekt hem op de hoogte te willen houden van de historische ontwikkelingen in de radiowereld.'

Meer samenvoegen

In de daarop volgende twee jaren werden tal van besprekingen gehouden waarbij het meer en meer naar voren kwam dat bij een te openen Omroepmuseum er niet alleen gedacht moest worden aan de lange historie van de Nederlandse radio maar zeer zeker niet voorbij mocht worden gegaan aan de redelijk jonge historie van de Nederlandse televisie. Een eerder gemaakte fout met conservering van de historie van de radio in ons land mocht geen tweede keer geschieden als het ging om de historie van de televisie.

Aanstelling

Het verzoek tot aanstelling van dhr De Boer voor het op te starten museum werd eind 1970 door Schüttenhelm bekrachtigd toen hij meldde dat zowel De Boer als ene Van Driel elk voor één dag per week werden aangesteld. En ze zaten bepaald niet stil want allerlei gebouwen binnen de publieke omroep werden bezocht om vooral historisch weggezette objecten en apparatuur, die van belang konden zijn bij een in te richten expositieruimte, veilig te stellen. En De Boer kon de gewenste stellingen bestellen maar bijvoorbeeld werd er ook onderhandeld tot overdracht van een TV reportagewagen 9 (trein1) en de polyester radiowagen uit 1958 aan het op te richten museum. Ook werd er gedacht aan een eenvoudige opstart expositie in het gebouw van het Muziek Paviljoen (foto).

In de jaren tot de daadwerkelijke oprichting van de SNOM, Stichting Nederlands Omroep Museum, in 1976, werd er vanuit de Publieke Omroep vele soorten van medewerking verleend aan allerlei organisaties om de geschiedenis een waardig beeld te geven. Zo werd ondermeer materiaal uitgeleend aan:

- Tentoonstelling 'Telecom 71' van de Europese Radio Unie in Genève
- '50 jaar muziek per radio' in Wenen
- 'Open Beeld' Museum voor Onderwijs in Den Haag
- TV programma 'Thank you BBC'
- 'Radio in en uit de kinderschoenen' Rijksuniversiteit Utrecht
- Firato Amsterdam
- '100 Jaar geluidsregistratie in het Evoluon Philips in Eindhoven
- 55 jaar NCRV
- Tentoonstelling '100 jaar Edison'.

Ik haalde de SNOM al even aan. Het was aan de inmiddels, via de toenmalige Nieuwe Omroep Wet, tot voorzitter van de NOS benoemde Schüttenhelm te danken het NOS bestuur in 1975 zo ver te krijgen dat men besloot in de zeer nabije toekomst over te gaan tot het oprichten van een stichting. Deze kreeg dus de naam 'Stichting Nederlands Omroep Museum' met zich mee. De acte werd bekrachtigd op 1 september 1976, de dag dat ook het bestuur van de SNOM werd benoemd.

Reportagewagen in het Omroepmuseum

En, zoals zo vaak in die tijd, was het bestuur zo ingericht dat er alleen mannen een zetel in hadden. Voorzitter werd E. Schüttenhelm, G.H. van Beek de secretaris. Dr. E Driemer was toegevoegd lid waarbij hij tevens Kroonlid van het Bestuur van de NOS was. De overbekende Ger Lugtenburg, destijds adjunct directeur van de AVRO TV werd, evenals Eric K. de Vries (foto op blz. 14) lid van de commissie. En als laatste noem ik de naam van Ing. Paul.M. Snoek, inmiddels plaatsvervangend hoofd technische dienst radio van de NOS. In het begin van het functioneren van de commissie werd veelvuldig

Een blik in de eerste reportagetrein

Van boven naar beneden: 1. Interieur Muziekpaviljoen, 2. De ANP-redactie in het latere pand van het Omroepmuseum aan de Melkweg, 3. Eric K. de Vries, 4. Het Omroepmuseum aan de Oude Amersfoortseweg

vergaderd totdat men tijdens een vergadering van 19 april 1977 op de besluitenlijst liet plaatsen dat de commissie pas weer bijeen zou komen als er zicht zou zijn op een redelijk onderkomen. Meer dan een jaar later, op 7 juni 1978, werd er weer vergaderd en kwam Van Driel, die als conservator en technisch adviseur was toegevoegd aan het Bestuur, met plannen tot een semi permanent onderkomen.

In de daarop volgende jaren werden tal van panden in Hilversum en Amsterdam bekeken en te licht bevonden voor het onderbrengen van de collectie, die inmiddels verspreid over het Hilversumse in tal van gebouwen op zolders en in kelders, veilig beschreven, waren opgeslagen. Pas in 1981 werd een pand aan Het Melkpad bekeken en werd er een optie genomen op dit pand. De bovenverdieping had dienst gedaan voor de huisvesting van de Radio Nieuwsdienst en de administratie van de Hoorspelkern, die beiden verhuisden naar elders. Uiteindelijk werd het eerste onderkomen van de SNOM op 11 februari 1983 geopend. Klein, maar fijn en op weg naar een groter museum aan de Oude Amersfoortse Weg, dat enige jaren geleden werd gesloten. Groots is men in 2006 dus teruggekomen via de prachtige nieuwbouw op het Media Park in Hilversum onder de noemer Beeld en Geluid Experience'.

Gebruikte literatuur:
- Diverse jaargangen Aether, kwartaalblad van Vrienden van het Omroepmuseum.
- Archiefstukken Ing P.M.Snoek.
- Beek, Gerard van; Cabout, Kees: De lange aanloop. De geschiedenis van het Omroepmuseum. Hilversum 1993 interne publicatie.

Foto's:
Archief Aether; Archief Hans Knot; Archief Omroepmuseum Hilversum

HANS KNOT

Een bijeenkomst in Hilversum

Met regelmaat wordt de televisiekijker 's avonds geconfronteerd met het voorlezen van politieberichten. De berichtgeving over vermiste personen, gewapende overvallen of moord via de radio dateert overigens al van ver voor de Tweede Wereldoorlog. Dit artikel, geschreven door Arno Weltens, dat eerder verscheen in Aether in april 1994, gaat over het wel en wee van een kleine zendgemachtigde.

Op 9 maart 1925 meldt politiecommissaris A.L. van Beusekom te Hilversum aan burgemeester P.J. Reymer dat het korps behoefte heeft aan een draadloze ontvanginstallatie op het politiebureau. Van Beusekoms wens sluit aan op het voornemen om voortaan politie-

berichten via de ether te verzenden. Een van de initiatiefnemers is A. Dubois, de directeur van de Nederlandsche Seintoestellen Fabriek (NSF) en exploitant van de zender, waarop de Hilversumsche Draadlooze omroep (HDO) uitzendt. Op 15 maart bericht de plaatselijke krant dat drie dagen tevoren voor het eerst in Nederland een proef genomen is met de verspreiding van politienieuws. Tijdens de door de HDO verzorgde radioconcerten vanaf de Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht, is de uitzending onderbroken door een mededeling van politiecommissaris Van Beusekom. Diens bericht betreft de vermissing van de minderjarige E.J. te Hilversum. 1)

Op 20 maart informeert Van Beusekom (foto) burgemeester Reymer over de op 1 april geplande bijeenkomst van politiefunctionarissen uit het land. Doel van de discussie in Hilversum is het eventuele nut van het radiowezen voor de politie. Het programma voorziet in een ochtenddeel, waarbij het uit 76 personen bestaande gezelschap rondgeleid wordt op het NSF terrein. De middag is gevuld met lezingen en aansluitend een discussie in een zaal van hotel Gooiland. Dubois bijt de spits af met een lezing over "radio ten dienste van justitie". In zijn toespraak haalt hij onder andere de mogelijkheid aan om bepaalde berichten, die niet voor andermans oren bestemd zijn, in geheimcode te verzenden. Dubois wijst tevens op het feit, dat in het buitenland de radio al voor politiegebruik aangewend wordt. De bemoeienis van Dubois is duidelijk; als zakenman ziet hij afzetmogelijkheden. Vandaar dat hij zijn gehoor een lampstoestel van de NSF offreert voor f 78,50 per stuk bij een gegarandeerde afname van 100 toestellen.

Ook in Van Beusekoms bijdrage zit een verwijzing naar de situatie in het buitenland. De Hilversumse politiecommissaris wijst op de "Kriminalfunk" in Duitsland en het zendstation van Scotland Yard in Engeland. Tot slot behandelt de spreker een aantal praktijkgevallen, waarbij door inschakeling van radioberichtgeving aanhoudingen verricht zijn. Ook de juridische aspecten komen uitvoerig aan bod. Vervolgens ontspint zich een levendige gedachtenwisseling en de dag wordt afgesloten met de samenstelling van de "Commissie voor den Politie Radiodienst".

Commissieactiviteiten

Naast voorzitter Van Beusekom en Dubois nemen de heren P. Frima, directeur van de politieschool te Hilversum, E.J. Pateer en H.J. Versteeg, beiden politiecommissaris te Amsterdam, zitting in de commissie. Van Beusekom stelt voor het aantal leden uit te breiden met zijn afwezige collega F. van 't Sant of iemand die door hem aangewezen wordt. Van 't Sant, hoofdcommissaris te 's-Gravenhage, wil echter geen benoeming aanvaarden. In een artikel in De Telegraaf zet hij zijn praktische bezwaren uitvoerig uiteen: "Ik sein naar Hilversum. Hilversum seint het verder. Wordt opgevangen door 60.000 Nederlanders, of dat deel daarvan, dat zit te luisteren. Maar welke zekerheid heb ik, (dat het bericht ook ontvangen is op de plaats, het bureau, waar ik het bericht hebben wilde. Indien het bericht aan een station niet is opgevangen en de man ontsnapt langs dien weg... dan krijg ik het verwijt, waarom heb je ook niet even getelegrafeerd of getelefoneerd..... 2)

Van 't Sant somt voorts op het grote bereik van berichtgeving via de dagbladpers, de problematiek rond de steeds te wisselen code, de kans op misbruik door derden (toename van chantagegevallen), de technische onvolkomenheden van de radio (verschijnsel "Mexicaanse hond"). Kortom in theorie lijken de plannen te kloppen, maar door toetsing aan de praktijk blijkt de radio volgens Van 't Sant voor de politie van generlei waarde. Hij ziet daarom af van zijn benoeming als lid. Op 4 april 1925 houdt de Commissie haar eerste vergadering; de leden komen tot de volgende conclusies:

- dat de radio voor de politie een doeltreffend, snelwerkend en betrouwbaar communicatiemiddel betekent;
- dat de radio geen, zoals eerder gemeend, beduidende kostenbesparing voor de politie met zich meebrengt;
- dat de kosten in vergelijk met het nut zeer gering zijn;
- dat het verspreiden van de radioberichten voorlopig door tussenkomst van de NSF dient te geschieden.

Een definitief rapport

Op 9 januari 1926 wordt, wederom in Hotel Gooiland, het definitieve rapport van de PolitieRadio-Commissie besproken. De bevindingen zijn vooraf aan 1500 autoriteiten toegestuurd. Voor-

ANRO-studio

zitter Van Beusekom meldt dat naar het oordeel van de commissie de regering f 1500,-, bestemd voor de omroepzender, dient te voldoen. Hierdoor zal het voortbestaan van de politieomroep voldoende gegarandeerd zijn. Wederom somt Van Beusekom vier succesverhalen uit het recente verleden van de Amsterdamse politie op:

- Op den 13den November 1925 werd door den Commissaris van Politie te Hilversum de opsporing verzocht van een zeer kostbaren, weggeloopen hond. Vanuit Amsterdam volgde al spoedig op het radiobericht de mededeeling dat de hond aldaar werd bewaard.
- Het tweede geval betrof het verzoek van den Burgemeester uit Vreeland, die de opsporing verzocht van een achterlijken man, die vermoedelijk was weggeloopen om naar Friesland te gaan, daar hij uit die provincie afkomstig was. Tengevolge van het verzenden van een radiobericht, werd hij te Amsterdam opgespoord.
- Op den 28sten November j.l. verzocht de burgemeester van Utingeradeel de opsporing van een man, verdacht van verduistering van f 700,-. Er werd vermoed, dat hij zich met eene beruchte vrouw had begeven naar Groningen. Op het politiebericht werd hij aangehouden te Amsterdam.
- De Commissaris van Politie te Enschede verzocht op 26 November j.l. de opsporing der verblijfplaats eener gehuwde vrouw, die met een anderen man was medegegaan. Ook zij werd per radiobericht te Amsterdam opgespoord. 3)

Hoofdinspecteur G.D.J. Vrijdag

Vanuit de voorkamer

In het verslag van deze vergadering staat hoofdinspecteur G.D.J. Vrijdag uit Hilversum vermeld als eerste politieomroeper. Opmerkelijk is, dat Vrijdag de uitzendingen verzorgt vanuit zijn privé-adres op de Van der Helstlaan 62. In het zijgedeelte van de voorkamer staat een speciaal telefoontoestel opgesteld. Na een seintje van de controlekamer van de Huizer zender zet Vrijdag een schakelaar over en leest nauwgezet spellend de berichten voor. In de achterkamer, afgesloten door suitedeuren, luisteren zijn vrouw en twee zoons ademloos mee naar de stem van hun echtgenoot respectievelijk vader. 4) Overigens is bovenstaande mededeling in tegenspraak met hetgeen J.C.E. Sand in een publicatie beweert: "Tusschen twee haakjes kan ik hier aan toevoegen, dat er een microfoon hangt in het politiebureau Hilversum en dat een inspecteur of agent, van goede getuigenissen omtrent zijn spraak voorzien, de berichten aldaar uitspreekt."5)

Op dezelfde pagina staat tevens deze passage over de wijze van berichtgeving: '...ten einde luisterend Nederland attent te maken op verloren dameshandtaschjes, gestolen rijwielen en op de loop zijnde misdadigers, neus gewoon, ooren gewoon, zonder baard of knevel en gekleed in blauw ratiné overjas en grijzen, slappen hoed - want zooals U wel gehoord zult hebben pleegt de politieomroep de aanduidingen der beginletters ietwat deftiger door te geven dan de A.N.R.O. Zoo noemen wij de I van Izak, doch "Hier, gemeentepolitie Hilversum", leidt af van Ignatius". 6)

Dubois geeft tijdens de bijeenkomst van 4 april te kennen niet langer deel te willen uitmaken van de commissie. Wel verklaart hij zich bereid om voortaan desgevraagd technische adviezen te verstrekken. Even heeft het erop geleken, dat de politieberichten zouden terecht komen op de zogenaamde zakelijke zender Scheveningen Haven. Per 1 januari 1927 zou deze in beheer van het Rijk komen, in feite PTT. De zender was bestemd voor "mededelingen van zakelijke aard uit hoofde ener daartoe strekkende tussen afzender en ontvanger bestaande rechtsbetrekking". Blijkbaar was PTT geneigd de politieberichten daaronder te rangschikken: berichten van de politie voor de politie. Op 23 november wordt de aangelegenheid tussen PTT en Politie-Radio-Omroep besproken. Van Beusekom wint het pleit. Hij zet uiteen - en licht dit met voorbeelden uit de praktijk toe - "dat het geven van de berichten door het z.g. amusementsstation van groote waarde is gebleken te zijn en veel heeft bijgedragen tot het tot dusverre met die berichten behaalde succes".7)

Conflict met de ANRO

Rondom de uitzending van politieberichten ontstaan in de winter van 1927 problemen met de Algemeene Nederlandsche Radio Omroep (de Hilversumsche Draadlooze Omroep had intussen zijn naam gewijzigd). In eerste instantie ontvangt ANRO-secretaris W. Vogt een schrijven van het hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie. 8) Hierin stelt de directeur-generaal van de PTT dat het vaak voorkomt, dat de zender niet tijdig beschikbaar is voor het omroepen van politieberichten.

Als gevolg hiervan signaleert men problemen. Vandaar het verzoek aan de ANRO om maatregelen te treffen, zodat de uitzending precies op het geplande tijdstip een aanvang kan nemen. Via Huizen wordt dagelijks van 12.00-12.15 uur de berichtgeving verzorgd samen met het weerbericht.

Op 22 november reageert Vogt aan het adres van politiecommissaris Van Beusekom. Hij betreurt het feit dat de PTT rechtstreeks ingelicht is, waardoor de ANRO geen gelegenheid kreeg de klacht als eerste te onderzoeken. Een dag later bericht Van Beusekom, dat hij nimmer een klacht bij de PTT heeft ingediend. De politiefunctionaris besluit zijn brief met de regel: "...dat hij voortaan beleefd verschoond wenst te blijven van dergelijke onhebbelijke brieven". Als reactie op dit taalgebruik ontvangt burgemeester Reymer een brief van de ANRO, waarin Vogt attendeert op de woordkeuze van de commissaris. Op zijn beurt zegt Reymer toe de kwestie te onderzoeken. Het muisje krijgt derhalve een staartje! Op 6 december stuurt de burgemeester een brief aan ir. M.H. Damme (foto), directeur-generaal der PTT, met de vraag "desnoods vertrouwelijk te worden ingelicht door wie de klacht is ingebracht".9)

In een reactie bericht Damme dat de klacht is ingediend na ontvangst van een bijgesloten brief van de NSF. Uit de door Dubois gevoerde correspondentie blijkt, dat de commissaris wel degelijk een beroep op de N.S.F. deed om te bewerkstelligen, dat de radiopolitieberichten op tijd zouden beginnen. Op 12 december meldt burgemeester Reymer (foto) aan ANRO secretaris Vogt, dat de klacht bij de PTT niet is ingediend door de politiecommissaris. Bovenstaande rel is exemplarisch voor de wijze van werken in deze periode.

Succesvolle berichtgeving

Met het Zendtijdenbesluit van 1930 wordt van de kant van de overheid het voortbestaan van de omroepverenigingen bevestigd. Tevens legaliseert men de situatie rondom de Politie-Radio-Omroep. Voortaan zal op de Huizer zender "elken dag ten hoogste tweemaal een half uur en ten minste tweemaal een kwartier zendtijd beschikbaar worden gesteld, terwijl op dit station mede gelegenheid moet worden gegeven tot uitzending van extra politieberichten". 10) Uit het jaarverslag van 1931 valt op te maken, dat er 624 gewone en 92 extra politie-uitzendingen plaatsvonden. In totaal werden 1832 verzoeken tot opsporing gedaan waarbij 519 misdadigers, 180 minderjarigen, 360 vermisten, 144 dieren en 629 voorwerpen betrokken waren. In 117 gevallen leidde de berichtgeving via de radio tot succes.11)

Het comité van de Hilversumsche Draadlooze Omroep (1925)

De samenstelling van de commissie Politie-Radio-Omroep ondergaat in de loop der jaren allerlei mutaties. In 1932 hebben naast voorzitter Van Beusekom, secretaris J. Alma (gepensioneerd kolonel van de marechaussee), H.J. Versteeg (hoofdcommissaris te Amsterdam), E.J. Pateer (gepensioneerd commissaris te Heemstede), F. Dozy (districtscommandant te Amsterdam) en C.H. de Vos (hoofdingenieur der Telegrafie en' Telefonie te 's-Gravenhage) zitting in de commissie. Ook het aantal aangesloten radiostations groeit: 172 aansluitingen bij de Kon. Marechaussee, 626 bij de Rijksveldwacht en 125 bij de Gemeentepolitie.

In 1937 maakt de Politie-RadioOmroep aan de Nederlandsche Omroep Zender Maatschappij een bedrag van f 5.314,87 over, bestemd voor de zenderhuur. De bezetting van Nederland in mei 1940 betekent niet het einde van de politieberichtgeving via de radio. Volgens H.P. Vrijdag, zoon van de eerste politieomroeper, wordt in de beginjaren nog doorgegaan. Een curieus verhaal is de aanleiding waarom de Grüne Polizei van Hilversum een inval doet op het politiebureau in de Langestraat tijdens een uitzending van politieoproepen. Men meent verdachte klopsignalen (morseseinen) op te vangen. Teleurgesteld druipen de zwaarbewapende Duitsers af, wanneer ze ontdekken dat de "signalen" afkomstig zijn van een timmerman die op het politiebureau bezig is met de renovatie van een kantoor.' 12)

Situatie na de bevrijding

Na de Tweede Wereldoorlog keren de politieberichten in de ether terug. De Stichting Radio Nederland in den Overgangstijd verzorgt deze berichten van maandag tot en met zaterdag samen met de waterstanden van 9.30-9.50 uur via Hilversum II. Ook wanneer het samenwerkingsverband van de Nederlandse Radio Unie in februari 1947 de zaak overneemt, blijft deze situatie ogenschijnlijk gehandhaafd. Afgezien van een korte onderbreking in maart zijn waterstanden en politieberichten tot 12 juli 1947 nog te beluisteren. Er is de omroepverenigingen alles aan gelegen om verlost te worden van de kleine politiezendgemachtigde. De programmadirectie van de vier grote omroepen, verenigd in het informele overlegorgaan "Korsicanen", zijn 't hierover eens.

De "Korsicanen", bestaande uit voorzitter prof. dr. J.B. Kors (KRO), secretaris W. Vogt (AVRO) en de heren J.B. Broeksz (UARA) en K. van Dijk (NCRV), besluiten in een vergadering op 22 maart 1947 aangaande de politieberichten het volgende: "Zij krijgen nog gastvrijheid tot 5 juli 1947. Daarna zullen wij maatregelen nemen om er van af te komen, o.a. door stappen te doen bij het Hoofd van den Technischen Verbindingsdienst en zoo noodig bij den Regeeringscommissaris".' 13)

Op 14 juli is deze kwestie weer onderwerp van gesprek: "De Politie-Radio-Omroep beschikt nog niet over andere apparatuur, zoodat men den Omroep voortzetting van het omroepen van de Politieberichten verzoekt. De Heer Vogt heeft in deze aangelegenheid een voorloopige beslissing moeten nemen, die luidde, dat door de Politie-Radio-Omroep in afwachting van de beslissing van de Unie (N.R.U.) zeer belangrijke politieberichten, waarin van noodgevallen sprake is, incidenteel omgeroepen kunnen worden".
Gedwongen door deze manoeuvre van de omroepverenigingen zet de politie in 1947 een radioverbindingsdienst op voor intern gebruik.

Willem Vogt doet verslag vanuit een KLM-toestel

1).Vermelding krant en feit dat in de HDO-programmering op de bewuste dagen geen vermelding van radioconcert uit Utrecht opgenomen is.
2)."Duur en slecht", De Telegraaf, datum onbekend.
3).Stenografisch verslag van de vergadering gehouden op 9 januari 1926 in het hotel "Het Gooiland" te Hilversum ter bespreking van het rapport der Politie-Radio-Commissie. Collectie Streekarchief voor het Gooi en de Vechtstreek, Hilversum.
4).Vriendelijke mededeling H.P. Vrijdag 23 juni 1992.
5).J.C.E. Sand: "Hier is Hilversum, de A.VR.O.", z.pl., z.j., pag 19.
6).Zie noot 5.
7).Dr. J. de Boer: "Omroep en publiek in Nederland tot 1940", deel 1, Leiden, 1946, pag. 80.
8).In de jaren voor de vaststelling van het zendtijdenbesluit in 1930 is de PTT belast met een controlerende taak ten aanzien van de radio-omroep, die men met enige tegenzin vervult.
9). Prof. P.S. Gerbrandy: "Het vraagstuk van den radio-omroep", Kampen, 1934, pag. 39.
10).Radio-Jaarboek 1932, Amsterdam, pag. 137.
11).Zie noot 5.
12).Zie noot 4.
13).Notulen vergadering z.g. "Korsicanen", zaterdag 22 maart 1947, AVRO-studio (agendapunt 12). Collectie: NOS bedrijfsarchief, Hilversum.

ARNO WELTENS

Onderstaand artikel is een beschrijving van een trip naar de MV Ross Revenge, het toen praktisch nieuwe zendschip van Radio Caroline. De tocht vond plaats in de maand november 1983. Het verscheen diezelfde maand in de Mediadelmare. Jos Leijgraaff had het artikel nog op een flopje staan en heeft nu een hedendaagse bewerking gemaakt: 'Een aardige beschrijving van de tocht, maar er werden toen wel de nodige dingen weggelaten. Met een zeer gevarieerd gezelschap werd destijds koers gezet naar het Knock Deep. Aan boord van de tender was tijdens de tocht Ron West. Radio De Glazen Stad was destijds zijn station. Tijdens die tocht ging hij als toerist mee, niet wetende dat hij later op de MV Ross Revenge zou gaan werken als programmamaker van Radio Monique. Toenmalig Freewave lay-out man Charles van Driest was destijds ook van de partij. En zo was er ook een Belg aan boord die een nogal opvallend persoon was. Hij liep in oude vuile kleding rond. Niet echt smakelijk. De enige gesprekstof die hij had ging over Radio Maeva. Hij droeg ook een radio mee om het station van zijn dromen steeds te kunnen beluisteren. Dit is allemaal niet zo vervelend maar als hij sprak dan kwam er een lucht uit zijn mond waar ze bij de Hoogovens alleen maar van konden dromen. Zo verschrikkelijk smerig voor zijn directe omgeving, waar wij toen ook toe behoorden.

Ongerust werd de Belg gade geslagen door een aantal van ons toen hij de touwladder van de Ross Revenge opklauterde. Niet dat we bang waren dat hij in het water terecht zou komen. We maakten ons meer bezorgd over het zendschip zelf. Maar gelukkig, ondanks zijn gehijg tegen de scheepswand bladderde de verf niet . Aan boord gekomen maakte hij meteen zijn tas open, pakte zijn radio en jawel hoor, als enige station was Maeva aan boord van de MV Ross Revenge te horen. Zijn dag was goed. Hij zwierf nauwelijks geïnteresseerd over het schip en op de terugweg zat hij gelukzalig met de radio op schoot voor zich uit te staren. Leen Vingerling regelde destijds deze trips en was een perfecte gastheer aan boord.

De 'Ross Revenge', dat enorme stukje hoop voor de vrije radio, dreef nog altijd zo'n 28 mijlen uit de kust van Engeland. Een geweldig schip volgens velen. Anderen beweerden dat het een rotzooi was aan boord. De Groep Delmare vaarde regelmatig op en neer met een aantal mensen, een steeds weer groeiende groep enthousiastelingen. Wij controleerden dus regelmatig of die schuit nog dreef. Dat deed die en een andere mogelijkheid was er op dat moment ook niet voor die solide bak. Op 12 november 1983 gingen weer twaalf Carolinefreaks op weg naar de Ross Revenge. Een boottochtje van, als het meezat, een uurtje of 11. Met pech zat je ruim 24 uur met elkaar opgescheept. Wij hadden die pech. Alleen was het bij ons anders.

De trip zou eerst op vrijdag van start gaan wat de meesten van ons wat beter uitkwam. Maar helaas ging dat niet door en dat werd ons keurig medegedeeld door de mensen ten kantore van Delmare. Om eerlijk te zijn hadden de meesten van ons knap de balen want enkele weken eerder kon de trip niet doorgaan vanwege de sterke wind. En het was praktisch windstil, dus….. Maar na wat heen en weer getelefoneer stonden we dan de volgende dag rond half zeven in de avond een patatje te eten in de haven van Yerseke. Nu heeft Yerseke twee kleine havens en wij, en wat later bleek, ook enkele anderen, stonden dus in de verkeerde haven te wachten. Erg was dat niet want in dit geval wachtte de boot wel en die schuit van Caroline zou ook niet ineens wegvaren. In het andere haventje lag ons schip, een jacht van 16 meter, geduldig te wachten op een stelletje gekken die er geld en een weekend voor over hadden om een boot te zien drijven. Intussen hadden de twaalf uitverkorenen, er was zelfs een wachtlijstje, zich verzameld op de kade en werden de spullen met vereende krachten aan boord gehesen. Terwijl wij nog aan boord stonden vaarden wij al uit. Al het windstille weer wat we mee konden pakken was mooi meegenomen. Het zou echter geheel windstil blijven. Daar zouden we dus helemaal geen last van hebben maar het waren wel andere elementen van de natuur die ons parten zouden gaan spelen. Iedereen stelde zich aan iedereen voor en de meesten wisten daarna meteen niet meer wie nou eigenlijk wie was.

De Zilvermeeuw, 1983
© Leendert Vingerling

De situatie was dan heel even moeilijk. Wat voor vlees hadden we in de kuip en hoe reageerde iedereen? In dit geval reageerde iedereen wel tof en nog voordat we de haven uit waren klonken de eerste lachsalvo's al over het water. Dat kon dus niet meer mis gaan. Wat voor vlees hadden we in de kuip? Een Belg, een Canadees met een beetje Duits bloed, wat mensen uit het Westland en enkele mensen die eerst hadden geprobeerd met een andere organisatie naar het zendschip te komen. Dat was ze niet gelukt en zo waren ze, via de Media-Delmare, op de Zilvermeeuw terecht gekomen. Harvey Schuch bleek naast Engels en Duits redelijk goed Nederlands te verstaan. Hij was absoluut geen eenling en dat was fijn want zoiets is erg irritant als je een lange tijd bijeen bent. Hoewel het wat mistig was bleef het zicht goed. Het gevolg was dat we erg goed opschoten en de kapitein van ons bootje, dat lag als een huis, kwam dan ook al spoedig met de mededeling dat hij de snelheid wat ging temperen. We zouden anders wel erg vroeg in de ochtend aankomen. De eerste gesprekken over zeeziekte deden de ronde en iedereen voelde zich nog goed hoewel anderen, er waren er bij die voor de tweede keer gingen, wisten te vertellen dat het de vorige keer wel even anders geweest was. Toen bleven er maar drie personen op de been. De rest ging plat en hoewel men zich toen behoorlijk beroerd gevoeld had, keek men er tijdens de tweede tocht vrolijk op terug. Het waren leuke verhalen. Vooral als je dan hoort dat Gerard van Dam zijn beroep als drukker wel iets al te letterlijk nam.

Harvey Schütz en Jos Leygraaff tijdens hun boottrip © L. Vingerling

Rond middernacht gingen de meesten onder zeil. Dat kon makkelijk want het jacht had 10 slaapplaatsen terwijl met wat improvisatie de rest ook met gemak een lekker plekje kon vinden. Doordat het zalig weer was zochten velen van ons regelmatig het achterdek op waar het in de luwte van het stuurhuis heerlijk vertoeven was. De eerste blikken bier werden open getrokken en de stemming steeg. Harvey Schuch was de meest onfortuinlijke geweest. Hij kwam enkele weken geleden naar Nederland om met een andere organisatie naar het zendschip te gaan. Deze trip werd op het laatste moment afgelast met alle gevolgen van dien. Harvey had een zonnig karakter. Hij bleef positief, ook na die eerste mislukte trip. Op zijn werk had hij iedereen, op één collega na, verteld dat hij naar het schip was geweest. Deze collega was een beetje een doetje die thuis onder de plak zat. Hij liet zich nogal makkelijk in de maling nemen. Harvey vertelde hem dat hij een verschrikkelijke reis had gehad. Tot het zendschip was het allemaal voortvarend gegaan maar op de terugweg was er een storm opgestoken. Het schip kon er niet meer tegen op en twee mensen aan boord waren behoorlijk gewond geraakt. Uiteindelijk werd besloten het anker uit te gooien en te wachten op beter weer. Het anker hield het niet. Men is toen maar terug gevaren naar het zendschip. Daar werd men met een heli-

kopter van boord gehaald. Bij terugkomst in Nederland was hij enorm zeeziek geweest en had hij besloten maar een taxi te nemen naar Dortmund wat hem 500 Mark koste. Zijn collega had ademloos geluisterd en zei toen dat hij hem wel voor 300 Mark had willen halen. Harvey had nu het telefoonnummer van zijn collega bij zich. Hij zou er geen gebruik van maken. Wel had Harvey zijn nieuwe sterke verhaal al klaar. Dit keer zou de stomdronken kapitein uit koers zijn geraakt en zouden ze in Denemarken zijn beland.

Gezelligheid kent geen tijd. Er werd een behoorlijk gat geslagen in de biervoorraad en rond half drie besloot iedereen dan om een paar uurtjes te gaan slapen. Op de meegebrachte wereldontvanger was het signaal van Radio Caroline, dat weekend voor het eerst 24 uur per etmaal uitzendend, niet te ontvangen. De motor van de boot veroorzaakte een enorme storing.

De volgende morgen, voor een zondag is dat eigenlijk midden in de nacht, was iedereen vroeg uit de veren. Er werd wat brood genuttigd en er ging veel koffie doorheen. Iedereen ging aan dek. Het was weliswaar aardig weer maar op afstand viel er door nevel niets te zien. De kapitein vertelde dat we niet ver van het zendschip waren. Normaal gesproken hadden we het twee uur terug al moeten zien. Dat was dus pech. Een half uurtje later zag een van ons een zwarte vlek in de nevel. Onmiddellijk werd koers richting deze vlek gezet. Even was de vlek weg, toen de nevel wat dikker werd, maar daarna werd het zicht iets beter en de vlek groter. We zaten tenslotte niet in de Bermuda driehoek. Een half uurtje later werd op zo'n 75 meter van het zendschip het anker uitgegooid. Er was maar weinig leven aan boord van de Ross Revenge. Dat was niet zo verwonderlijk als je bedenkt dat men aan boord een uurtje vroeger leefde dan wij. Alleen Grant Benson was helemaal wakker, maar hij deed op dat moment zijn programma. Toch kon er vrij gemakkelijk contact gelegd worden. Benson draaide wat muziek voor ons en de eersten konden aan boord klimmen. Andy Archer had toestemming gegeven nadat hij was omgekocht met 'yellow stuff'. Schrik niet. Dit is niet

Andy Howard (Bilbo)
© Leendert Vingerling

een nieuwe drug. Het betreft hier vanillevla. Hij heette ons welkom en ging koffie en thee voor ons zetten. Peter Clarke verzorgde de pendel tussen de touwladder en de kombuis. Een op het oog verlegen jongen stond een stukje verderop te kijken en verloor ons geen moment uit het oog. Later bleek dat hij Andy Howard heette en de vervanger was van Peter Chicago die met zijn vriendin aan land was gegaan. Andy was een tijdelijke kracht die eigenlijk voor de Voice of Peace werkte.

Chicago was van boord gegaan omdat hij ontevreden was over de situatie aan boord en er was een behoorlijke ruzie geweest. Hij zou hem smeren en nooit meer terugkomen. Dat zal dus wel weer een sterk verhaal zijn geweest, want Peter Chicago en Caroline waren gewoon één. Een scheiding van een paar weken zou wel voldoende zijn om hem heimwee te laten krijgen. Er zijn meer techneuten op deze wereld. Het was ons opgevallen dat er hier en daar op het dek hondenpoep lag. Peter Clarke vertelde dat zij een hond aan boord hadden. Een Spaanse zwerfhond die door Chicago van de dood was gered toen deze op het schip in Spanje woonde. Peter probeerde de hond te lokken wat niet lukte. Het beest deed zijn bijnaam ´stinky´ in elk geval eer aan. Volgende keer maar wat hondenbrokken meenemen, was onze gedachte. De kombuis zag er gezellig uit. Veel ruimte, televisie, video, lange eettafel, doorgeefluik vanuit de keuken en door onze komst dus ook bloemen op tafel. Het was erg gezellig en Andy en Peter toonden zich prima gastheren. Na de koffie kregen we een rondleiding over het schip. Een rondleiding die een beetje in de soep liep omdat er plotseling uit het niets een andere boot opdook. Dit keer uit Engeland. Ze hadden ondermeer de kranten meegebracht. Archer wist even ook niet meer wat hij moest doen en hij liet ons op eigen gelegenheid het schip verkennen.

Kapiteins Ko en Kreek met de Zilvermeeuw, 1983
© Leendert Vingerling

v.l.n.r. Andy Archer, Marjo Marcus, Peter Clark, 1983
© Leendert Vingerling

Een mooi stukje vertrouwen want tot dan toe hadden Peter en Andy ons constant in de gaten gehouden en wie buiten de kombuis kwam liep Andy tegen het lijf. Tijdens de rondgang over het schip werden er zeer veel foto´s gemaakt. Ook Peter Clarke maakte foto´s. Eigenlijk was het veel te snel om. We konden Andy Archer nog wel even vragen waarom hij weer voor Radio Caroline was gaan werken. Hij had genoeg betekend voor de radio. Zelf vond hij van niet.

Eigenlijk waren zijn uitspraken een beetje tegenstrijdig. Radio Caroline, daar was hij op een paar weken Radio City na, begonnen. Daar was hij bekend geworden en wilde hij ook eindigen bij het station waar hij alles had geleerd. Even later vertelde hij dat Radio Caroline spoedig het beste station van Europa zou zijn, wat voor hem een reden was Radio Caroline trouw te blijven. En als hij het over een paar jaar zat was kon hij altijd nog naar een ander station want wie wil er nu niet een medewerker van het beste station van Europa? Slim bekeken, Andy! Het was trouwens maar goed dat Andy is weg gegaan bij het lokale station waar hij werkte want dat station werd even later opgeheven. Andy heeft dat soort dingen wel vaker mee gemaakt. Hij was het die de laatste show presenteerde op de MV Mi Amigo voordat het schip in opdracht van de Firma. Wijsmuller werd weggesleept. Zijn collega's aan boord vonden dan ook dat Andy beter niet aan boord had kunnen komen. Andy was op enkele dagen na vanaf het begin aan boord. Drie maanden dus. Peter Clarke heeft ook bij een lokaal station gewerkt, Radio Trent uit Nottingham, maar dat vond hij een doffe ellende. Er werden daar volgens Peter veel te veel culturele programma's en phone-inns gedaan. Veel discussies en daarna kwam de muziek pas. Het was dus een station wat niet te pruimen was. Peter was dan destijds ook blij met de kans om voor Radio Caroline te werken. Hij bleek ook veel bewondering te hebben voor onze prinses Irene. Die bewondering is ontstaan tijdens een demonstratie tegen kruisraketten. Moedig vond hij haar met haar toespraak. Het is zijn droom ooit eens bij een groot Amerikaans station aan de slag te gaan. Dat was op dat moment echter voorlopig niet aan de orde. Het was zijn eerste doel Radio Caroline weer groot maken.

Peter had trouwens een probleem. Als er werd getenderd moest het vrijwel windstil zijn wilde hij overstappen. De laatste keer, voor hij toen aan boord ging, had hij 12 uur rond gedobberd op een niet al te rustige zee terwijl de tender motorpech had. Peter bedankte liever voor dit soort geintjes. In de studio was Grant Benson nog altijd bezig met zijn programma maar hij zou weldra worden afgelost door Archer. Grant was voorheen medewerker geweest van de Voice of Peace en had ook een tijd in Italië bij Radio Nova gezeten. Dat is aardig wat als je bedenkt dat hij in 1983 bijna 20 jaar werd. Hij kende Radio Delmare en de Mediadelmare en hij was dan ook blij dat we er weer een aantal hadden meegebracht. Op het moment dat Grant beneden kwam en met ons wilde praten kregen we het sein dat we moesten vertrekken. Grant was erg teleurgesteld. Peter Clarke vertelde dat de ontvangst van Radio Caroline in de kuststreken erg goed was, maar dat het landinwaarts minder werd. In Manchester had volgens hem niemand gehoord van Radio Caroline. Dat het signaal op het vaste land van Europa zo hard binnenkwam kwam door de zee. Deze veerde het signaal dubbelhard Europa in.

Dat er belangstelling genoeg was voor Radio Caroline bewees de aanwezigheid van opnieuw een bootje uit Engeland. Peter vertelde dat er soms de vreemdste dingen gebeuren. Een week eerder was er een plezierjacht langszij gekomen met daarop een man, een vrouw en twee honden. Zij gooiden een pakket kranten aan boord en vetrokken weer. Dat vinden de mensen aan boord jammer want die hadden best zin in een praatje. Dan zien ze ook eens iemand anders. Er waren echter ook bootjes die het zendschip tot op 100 meter naderden, voor anker gingen en een uur bleven liggen zonder dat er contact werd gezocht. De politie was er ook een paar keer geweest. Die vaarden dan twee keer rond het schip, schoten wat foto-

Dixie Peach (l) en Robin Ross, 1983
© Leendert Vingerling

Harvey Schütz poseert voor Ross, nov 1983
© Leendert Vingerling

rolletjes vol en verdwenen weer. De deejays bleven volgens eigen zeggen dan maar binnen. Je nam natuurlijk een risico als je voor zo'n station ging werken maar dat weet je van te voren. Andy Archer vertelde dat een rechtszaak ook zijn charme kon hebben. Het interesseerde hem totaal niet! Maar je moet het noodlot ook niet tarten. Ze hadden inmiddels wel genoeg foto's van hem in het politiearchief.

De postbus in Los Angeles, waarvan het nummer in de programma's werd genoemd, werd volgens de deejays bijna niet gebruikt. Deze manier van communiceren werkte niet want de hoeveelheden post die er binnen kwam, paste er niet in. Veel mensen stuurden hun luisterrapporten op naar Radio Caroline, die helaas niet werden beantwoord. Ook de mensen die gewoon een leuke brief stuurden kregen dus geen antwoord. Dat was natuurlijk erg jammer en de mensen aan boord vonden dat daar iets aan zou moeten gebeuren. Via de zender werd er wel veel post behandeld maar dat is het toch niet helemaal. De luisteraars wisten immers niet wanneer zij zouden worden genoemd. Men vertelde wel dat er misschien verandering in zou komen. Maar over een eventueel nieuw postbusadres in Monaco wist men aan boord destijds niets te vertellen. Men was wel trots dat er, nadat men een aantal maanden in de lucht was, men veel reacties kreeg. Er zaten dagen bij van 300 brieven en dat was echt veel. En die brieven kwamen niet uitsluitend uit Engeland, Nederland en België. Eigenlijk wisten de mensen aan boord niet veel te vertellen over programma inhoudelijke zaken. Commercials? Jingles? Er zouden meer jingles komen. Men had een paar dagen eerder nog contact gehad met de mensen aan de wal en toen werd de opdracht gegeven om 24 uur per etmaal te gaan uitzenden. Men verstookte in die dagen zo'n 1200 gulden olie per etmaal. Er was een paar dagen eerder bevoorraad, hetgeen duidelijk was te zien. Het schip lag diep in het water. Maar waar kwam al dat geld destijds vandaan? De mensen aan boord vertelden hetzelfde als wat Tom de Munck al schreef in die tijd. De adverteerders gingen er van uit dat zij hun geld er dubbel en dwars zouden uithalen. Er waren dus klaarblijkelijk wel adverteerders maar de commercials zouden pas worden uitgezonden als er een behoorlijk pakket zou zijn, zo stelden de mensen aan boord. Vreemd? Reclame betekent toch een bron van inkomsten, daar ga je toch niet mee wachten?

Nadat we allemaal weer veilig aan boord van de pendelboot waren geklommen, hoewel dat ging even bijna mis toen de motor van de dinghy afsloeg en het bootje meteen afdreef, zetten we koers naar huis. We zaten aan dek van de Zilvermeeuw en hebben de radio afgestemd op de frequentie van Radio Caroline. Dit was mogelijk omdat de motor van onze boot het moest afleggen tegen de enorme kracht van de zender. We zochten naar een zogenaamde spiegelfrequentie van de zender en vonden deze luid en duidelijk rond de 100 Khz. Ondertussen draaide Andy Archer platen voor ons en somde al onze namen op. Langzaam zakte het zendschip weg in de nevel. Wij zaten op het zonovergoten dek en praatten over de opgedane ervaringen. Een aantal van ons besloot toch nog maar een paar uur te gaan slapen. Over de radio bereikte ons het bericht dat er een surfer werd vermist. Deze persoon was waarschijnlijk verrast door de mist. En mist, daar kregen wij ook erg veel last van. Het gevolg was dat we veel later thuis waren dan eerst was voorspeld. Gelukkig had ons jacht alle voorzieningen aan boord om ook bij dichte mist gewoon door te kunnen varen. Nou ja, gewoon? Aangekomen op de Oosterschelde ging het bijna mis toen een stel visserkotters zich niet aan de vaarregels hield en ons bijna ramde. Door snel en vaardig optreden van onze kapiteins Fred en Ko werd erger voorkomen al werden we vanaf de

De messroom van de Ross Revenge © Leendert Vingerling

V.l.n.r. Jos Leijgraaff, Marjo Marcus, Peter Clark © Leendert Vingerling

kotters wel verrot gescholden. Voor rotte vis uitgemaakt is hier eigenlijk beter op zijn plaats. Wij op onze beurt hoopten destijds dat zij nog uitsluitend radioactieve vis uit zee zouden halen. Enkele minuten later stonden we op de kade. De reis was voorbij en hoe gek het ook mag klinken, we hadden best een beetje moeite met het afscheid nemen. Op dat moment maakte Dixie Peach melding van het feit dat wij op visite waren geweest en hoopte dat we een behouden terugreis hadden gehad. De volgende dag deed Peter Clarke dat ook nog een keer. En ons advies destijds was: 'Ga volgende keer ook eens mee. En vergeet vooral de 'yellow stuff' niet.'

JOS LEIJGRAAFF

Tom van Dauven interviewt technicus Stewart Vint, 1983 © Leendert Vingerling

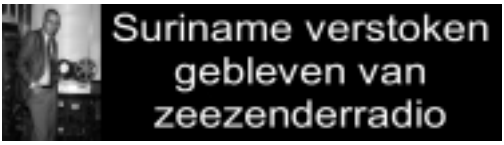

Radio vanaf schepen heeft een belangrijke rol gespeeld in de internationale wateren van West Europa, meestal met als doel de vaste positie van de overheid inzake het gebruik van radiogolven te doorbreken. En met succes. Natuurlijk zijn er meer pogingen geweest buiten Europa, met als twee grote voorbeelden Radio Hauraki voor de kust van Nieuw-Zeeland en The Voice of Peace voor de volkeren in het Midden-Oosten. Voor de Amerikaanse kust was er Radio New York International dat spoedig de nek om werd gedraaid door de autoriteiten. Natuurlijk was er een aantal mislukte politieke projecten, zoals bijvoorbeeld Radio Brod ten tijde van de crisis in de Balkan. Maar tot nu toe is er weinig tot niets geschreven over de plannen te komen tot een zeezender met politiek gerichte uitzendingen tegen het politieke bewind van de toen nog jonge staat Suriname in de mid jaren tachtig van de vorige eeuw. Recentelijk dook Hans Knot een aantal dianegatieven op en besloot de door hem en Rob Olthof vergaarde kennis van destijds toch maar eens openbaar te maken.

Lezers die de vijftig zijn gepasseerd en afkomstig zijn uit Nederland wisten niet anders dan uit de aardrijkskunde- en geschiedenisboekjes was geleerd. Suriname was een voortvarend overzees gebied, onderdeel van het Nederlandse rijk en bestond uit diverse bewoners. Naast de oorspronkelijke bewoners, de Indianen, hadden zich in de loop der tijden diverse groeperingen gevestigd vanuit alle delen der wereld, waaronder Indonesië – een ander voormalig onderdeel van het Nederlandse Rijk. Zo woonden er in de zeventiger jaren Creolen, Javanen, Hindoestanen, Chinezen en Europeanen. In 1975 werd er groot feest gevierd in het land, immers werd men onafhankelijk van Nederland en was, zo dacht men, sterk genoeg als eigen natie een woordje te gaan meespreken in de wereld. Maar was die situatie daadwerkelijk rijp voor doorgroei naar een goed functionerende natie? Elk groepering had haar eigen mening over de onafhankelijkheid. De een was voor, de ander tegen. Dit had grotendeels met de omstandigheden waarin zij zich verkeerden te maken. Zo was er één groepering, de Creolen, die altijd voorstander was als het ging te komen tot een onafhankelijke staat. Gerekend naar het totaal aantal inwoners was er een groot deel van de inwoners dat tot de Creolen behoorde en dus voelde men zich sterk. Dat bleek ook toen de Creolen de verkiezingen in 1973 wonnen en hun politieke leider Arron zich meteen uitsprak tot het zo spoedig mogelijk komen tot een eigen natie. Een andere groepering, de Hindoestanen, had geen duidelijke voorkeur. Aan de ene kant stond men een onafhankelijkheid voor maar behoren tot de Nederlanden was voor hen ook geen probleem. Wel was er een groepering, de Javanen, die dachten dat het veel beter was dat Suriname gewoon onderdeel zou blijven van het Nederlandse Rijk. Natuurlijk was er in het land, het zij bescheiden, een hoeveelheid echte Nederlanders woonachtig. Gelijk aan de Javanen vonden ze grotendeels dat Suriname gewoon onder de vleugels van het verre Nederland moest blijven en dus waren ze tegen de oprichting van een onafhankelijke staat.

Het leek dus allemaal feestelijk te zijn toen het land toch onafhankelijk werd maar de pret duurde niet lang. Men had té lang onder het Nederlandse bewind gestaan en enige drang tot onafhankelijk werken en beslissingen nemen was dus ongewoon voor de inwoners. De eerste jaren van de onafhankelijkheid werden dan ook voor 90% door het voormalige thuisland gefinancierd. Puur ontwikkelingswerk waarbij dus bij wijze van spreken gesteld kan worden dat de nieuwe natie Suriname nog meer afhankelijk was geworden van

Nederland. En de politici in de nieuwe staat wisten eigenlijk niet hoe ze de natie moesten leiden en alles ging eigenlijk fout. In het onafhankelijkheidsverdrag was wel geregeld dat de Nederlandse Staat, volgens het Verdrag Ontwikkelingssamenwerking, invloed kon uitoefenen op de Surinaamse politiek, maar de Nederlandse regering deed het niet.

Gevolg hiervan dat het land verviel in veel corruptie, zwendel tijdens diverse verkiezingen en vooral vriendjespolitiek. Op een bepaald moment werd de situatie in Suriname zo erg dat men in Nederland ook niet meer geloofde in het parlementair-democratisch systeem. Onvergeeflijk is de datum 25 februari 1980 toen sergeanten een greep naar de macht deden en vervolgens met succes Desi Bouterse brachten als hun bevelhebber van het leger, de nieuwe regeringsleider en de voorzitter van het belangrijkste politieke gezag in het land: het topberaad. Spoedig hadden vele Surinamers en Nederland door dat de keuze van de nieuwe leider fout was. Bouterse voerde een waar schrikbewind. Alle tegenstanders probeerde hij te elimineren en protesten werden de kop ingedrukt. In december 1981 werden minstens vijftien personen omgebracht omdat zij tegenstanders waren van het Bouterse bewind.

Dit gebeurde tijdens het bewind van de in 1980 aangestelde president Henk Chin A Sen (foto), de in Albina geboren Surinamer, die medicijnen studeerde aan de Geneeskundige School van Paramaribo en afstudeerde in 1959. Van 1959 tot 1961 voerde hij een huisartsenpraktijk, daarna ging hij naar Nederland om zich te specialiseren als internist. Na zijn terugkeer in Suriname werkte hij in het St. Vincentius Ziekenhuis in Paramaribo. Hij sloot zich aan bij de Partij Nationalistische Republiek (PNR), een partij die de onafhankelijkheid van Suriname nastreefde. Hij was echter niet echt actief binnen de PNR.

Op 15 maart 1980, na de Sergeantencoup, die Desi Bouterse en diens militaire raad aan de macht had gebracht, werd Chin A Sen minister-president van Suriname. De benoeming van de niet politiek actieve Henk Chin A Sen kwam als een verrassing. Hij vormde een links kabinet waarin ook twee leden van de Nationale Militaire Raad (NMR) zitting hadden. Spoedig na zijn aantreden werd duidelijk dat hij streefde naar terugkeer naar de democratie en de inperking van de macht van de NMR.

Door de interne problemen binnen de Nationale Militaire Raad (die uiteindelijk leidden tot een interne coup van Bouterse binnen de NMR) kon Henk Chin A Sen zijn macht aanvankelijk versterken. Maar toen de NMR de zaken weer op orde had gesteld, brak er een ernstig conflict uit tussen Chin A Sen en Bouterse (1981) over de te voeren koers. Bouterse streefde naar een maatschappij op socialistische en revolutionaire grondslag, waarbij de NMR op de achtergrond aan de touwtjes wenste te trekken, terwijl Henk Chin A Sen naar het herstel van de democratie streefde. Een door Chin A Sen ingediende ontwerpgrondwet werd in 1981 door de NMR afgewezen, waarna de spanningen tussen de regering en de militairen verder opliep.

Het verjaardagsfeest van Henk Chin A Sen, 18 januari, in het presidentieel paleis, werd door zijn aanhangers gebruikt als demonstratie tegen de macht van de NMR. Op 4 februari 1982 trad Chin A Sen af, nadat Bouterse en hij het niet eens waren geworden over de besteding van de (Nederlandse) ontwikkelingshulp en de ontwerpgrondwet. Hij zou het nieuwe Suriname verlaten en ging in ballingschap in Nederland wonen. Daar werd Chin A Sen na de Decembermoorden van 1982 tot voorzitter van de Raad voor de Bevrijding van Suriname gekozen. De Raad voerde vanuit Nederland oppositie tegen het bewind van Bouterse en de zijnen, maar was daarin niet erg succesvol. Henk Chin A Sen stelde zich later in verbinding met Ronnie Brunswijk en diens Junglecommando, die een gewapende strijd tegen Bouterse uitvocht.

Oppositie kan natuurlijk op vele manieren worden gevoerd, zoals bijvoorbeeld de financiering van het junglecommando van Ronnie Brunswijk, die in die tijd ook vaak, het zij heimelijk, op bezoek was in Nederland voor besprekingen. Op een bepaald moment kwam Chin A Sen op een feestje in contact met Steph Willemse (links op de foto), die al eerder gepoogd had een tweetal zeezenderprojekten op te zetten. Henk raakte geïnspireerd door de verhalen van de Haarlemmer Willemse en nog dezelfde avond werd afgesproken elkaar opnieuw te ontmoeten om te zien of er een dergelijk project ook gerealiseerd kon worden voor de kust van Suriname.

De beide heren kwamen na een paar gesprekken tot de conclusie dat, mits de nodige financiën beschikbaar kwamen, er een schip door Willemse en de zijnen zou worden ingericht waarmee twee doelen bereikt zouden kunnen worden. Het schip zou als zendschip tijdelijk dienst moeten gaan doen in internationale wateren voor de kust van Suriname. Dit met als doel de boodschap tot democratisering van het land – iets dat Bouterse en de zijnen tegenstond – te brengen. Chin A Sen dacht het schip ook op een andere manier te kun-

Het beoogde zendschip voor Suriname, de MV Maria

nen inzetten en wel als troepenschip. In kleine groepjes zouden 'strijders' in internationale wateren aan boord van het schip kunnen worden gebracht om vervolgens in nachtelijke uren de kust van Suriname te kunnen benaderen en aan land te gaan. Doel natuurlijk het zich voegen bij de guerrilla's van Ronnie Brunswijk.

Henk Chin A Sen besloot samen met Steph op zoek te gaan naar een geschikt schip, dat werd gevonden in de haven van Scheveningen. De MV Maria, een voormalige visserstrawler, werd door hen bekeken en geschikt gevonden voor de taak. Een aanbetaling was noodzakelijk om een optie op het schip te kunnen krijgen bij de scheepsmakelaar. Directe contacten en de portemonnee van Sen zorgden voor het eerste benodigde geld. Steph zou op zoek gaan naar verdere financiers voor de benodigde uitrusting tot zendschip en de voormalige president dacht nog de nodige voormalige landgenoten, inmiddels woonachtig in Nederland, te kunnen interesseren tot deelname in het project.

Eén van de personen die Steph als eerste benaderde voor het leveren van zendapparatuur was Edje Bakker, die hij vroeg over de mogelijkheden tot het leveren van één of meerdere 'Harry's' (foto), zenders van Amerikaanse makelij en die in die tijd als het ware op de markt in Nederland werden gedumpt en veel door de toenmalige landpiraten als Radio Centraal Den Haag en Radio Unique in Amsterdam werden gebruikt. Steph dacht niet alleen aan de Surinamers maar ook aan zijn eigen toekomst. Immers zou, bij eventuele terugkomst van het zendschip na voldane taken voor Suriname, het andermaal ingezet kunnen worden voor de Nederlandse kust. En dan waren de Harry's, die via de FM werden ingezet, van groot belang.

Het eerste geld was uitgegeven en de Harry's (foto) werden bij Steph in Haarlem afgeleverd. Eén van de personen die Steph benaderde was Rob Olthof, volger van de zeezenders sinds begin jaren zestig. Olthof was al eerder in contact geweest met Willemse: "In 1973 werd ik benaderd door de toenmalige hoofdredacteur van Pirate Radio News, u wel bekend, Hans Knot, om Steph Willemse te interviewen. Het zendschip van Steph, de MV Condor lag op dat moment in internationale wateren voor anker en wel op een positie voor de kust van Zandvoort. Om Steph te kunnen ontmoeten, moest ik me vervoegen bij zijn woning aan de Rijksstraatweg 683 in Haarlem waar Steph samenwoonde met Fietje van Donselaar. Steph vertelde me tijdens die eerste ontmoeting dat Radio Condor zou gaan uitzenden op de 270 meter, waarbij ondermeer diverse kerkgenootschappen en evangelisten het woord zou doen voor de microfoon van Radio Condor. Muzikaal wist hij ook al welke invulling er zou worden gegeven want Steph was ook een grote jazz en blues fan. Dus deze muzieksoort zou ook regelmatig aan bod gaan komen, was eigenlijk zijn toenmalige belofte. Ik werd gevraagd de daarop volgende week zaterdag mee te gaan naar zijn speeltje. Dit zou gebeuren via de haven van IJmuiden door met de tender mee te varen naar het zendschip. Die zaterdagmiddag deed ik eerst mijn favoriete badplaats Zandvoort aan en op mijn portable radio hoorde ik enige piepjes en bliepjes op de 1115 kHz. De testtonen waren echter zo zwak dat ik de volumeknop helemaal moest opendraaien om iets te horen. Meer dan die testtonen zijn er niet geweest omdat een grote technische storing en een gebrek aan financiën, Willemse noopte het schip te verkopen. Alsnog kwam het in de ether als Radio Atlantis onder leiding van de Vlaming Adriaan van Landschoot. "

MV Maria

Foto's boven: techniekwerkplaats, MV Maria. Foto's onder: Steph Willemse in de machinekamer, zendappartuur, Steph Willemse met technicus

Het was niet het enige mislukte project van Steph Willemse in de jaren zeventig. Rob Olthof andermaal: "Steph was betrokken bij de geplande uitzendingen van de SOR, een activiteit van Bob Peeters uit Haarlem. Het schip leek op een weekendbootje, waarop een aantal illegale Portugezen zat. Bob Peeters had nul verstand van zendschepen en tot mijn verbazing zei hij tegen Steph en mij dat hij midden in het schip door een aantal losarbeiders van een werf een paal door het schip zou laten slaan. Dat zou basis voor de antenne worden. Uiteraard kwam niets van het plan terecht. Ik bleef contact houden met Steph, ook toen hij verhuisde naar een mooi pand in het Kenaupark in Haarlem. Daar werd een paar jaar later nog door de toenmalige Radiocontroledienst een zender uit zijn huis gehaald, welke voorbestemd was voor Radio Delmare. Radio Delmare was een activiteit eind jaren zeventig van ondermeer Gerard van Dam en Steph participeerde daarin. Peter Chicago schijnt de leger dumpzender van Radio Delmare zendklaar te hebben gemaakt. Op een zaterdagochtend werd ik gebeld door Steph om voorlopig geen telefonisch contact te hebben omdat Gerard van Dam in de haven van Scheveningen de zender aan het uittesten was. "

Enkele jaren gingen na deze activiteiten voor Radio Delmare voorbij alvorens Steph weer betrokken werd bij een idee tot het komen van een zeezender. In dit geval voornoemde project voor de kust van Suriname. Hij belde ondermeer naar Amsterdam om te polsen of Rob Olthof in zijn omgeving nog de nodige mensen kon vinden die bereid waren te participeren in het project. Vreemd genoeg, met de kennis van Olthof over de eerdere mislukte projecten waarbij Willemse betrokken was, leek het Olthof interessant om zelf financieel deel te nemen. Een uitnodiging volgde om verder te praten.

Rob Olthof: " Steph was deze keer, medio 1984, veel meer gedreven dan bij eerdere projecten en zijn verhaal over Henk Chin A Sen had me geïnspireerd verder te gaan praten. Hij vertelde me ondermeer over het tweeledige doel van het project en de manier waarop men dacht het te gaan financieren. Daarbij vertelde Steph dat voor de Nederlandse investeerders in de toekomst het beschikbaar gestelde geld was terug te verdienen. Immers was het de planning dat het effect van het zendschip voor de kust van Suriname in een half jaar tot negen maanden haar doel had bereikt en de regering Bouterse zou zijn vervangen door een meer democratisch bewind. Bij terugkomst van het schip zou

men voor de kust van Nederland een meer commerciële boodschap gaan uitzenden, waarbij vooral de grotere investeerders zouden gaan profiteren."

Het ging ook behoorlijk kriebelen bij Olthof. Na een viertal gespreken was hij over de streep getrokken en uit privé-vermogen stelde hij een aanzienlijk bedrag ter beschikking van Steph. Spoedig zou hij weer uitgenodigd worden om het toekomstige zendschip, waarvoor dus al een aanbetaling was gedaan door Henk Chin A Sen, te komen bekijken. Olthof: " Zoals

Foto boven: Rob Olthof in de landstudio. Foto's links (van boven naar beneden): studio-apparatuur, machinekamer, Steph Willemse in de machinekamer, de mobiele studio

zo vele vissersschepen in die tijd, was het toekomstige zendschip de MV Maria opgelegd in de haven van Scheveningen en gingen we een bezoek brengen. Het leek van buiten aardig in de verf te zitten en ook binnen in het schip bleek dat al het nodige was gedaan om niet al te armzielig van start te gaan. De kwast was er goed doorheen geweest en de machinekamer zag er ook uitstekend uit. Mijn geld zou zich een goede weg vinden en gemakkelijk terug kunnen worden verdiend."

Steph haalde ondertussen in Haarlem zijn grote platencollectie weer te voorschijn om ter beschikking te stellen van het project en er werd alvast een mobiele studio ingezet, die kon worden gebruikt tijdens bijeenkomsten en feesten van Surinamers in Nederland. Door de verzorging van drive in shows konden de landgenoten van Sen gestimuleerd worden geld ter beschikking te stellen aan het bevrijdingsproject.

Alle activiteiten van Sen waren er op gericht het bewind in Suriname te verversen en hij was ondermeer actief daarvoor in de Raad voor de Bevrijding van Suriname, die een kantoor had in Rijswijk. Bouterse en de zijnen hadden genoeg contacten in Nederland om nauwkeurig alle activiteiten van de leden van de Raad te volgen. Nederland werd in maart 1985 opgeschrikt door een brute moordaanslag in het pand van de Raad voor de Bevrijding. Nooit is duidelijk geworden wat de daadwerkelijke reden was van de aanslag. Drie leden van een popband werden gedood. Henk Chin A Sen, waarvan, volgens de media destijds, werd aangenomen dat hij ook in het pand aanwezig was, was geschokt door de actie en besloot dat het beter was een normaal werkend leven voorrang te geven boven de geplande activiteiten. Olthof: "Van de een op de andere dag werd het duidelijk dat andermaal een droom van Steph te komen tot een zeezender niet gerealiseerd kon worden. Alle apparatuur was of voorradig of besteld. Een eerste aanbetaling, door Henk Chin A Sen, op het toen nog toekomstige zendschip, was aan de scheepsmakelaar betaald. Maar door de omstandigheden na de aanslag werd de betaling van het restbedrag niet voldaan en verviel de optie. Een dure droom voor ons allen, waarvan anno 2007 slechts nog de herinneringen en de dia's een momentopname zijn. In 1999 kwam Henk Chin A Sen te overlijden, terwijl Steph Willemse ons in 2004 verliet."

Gebruikte literatuur:
- Knot, Hans. (1991). *De Kleintjes van de Noordzee. Deel 2: Atlantis,*

Condor, S.O.R., Seagull, Carla en Dolphin. Amsterdam: Stichting Media Communicatie.
- Knot, Hans. (1993). *Historie van de zeezenders 1907-1973. Over pioniers, duimzuigers en oplichters.* Amsterdam: Stichting Media Communicatie.
- Knot, Hans. (1994). *Historie van de zeezenders. 1974-1992. Meer duimzuigers en mislukkelingen.* Amsterdam: Stichting Media Communicatie.
- Een artikel van Hans Knot op internet: http://www.icce.rug.nl/~soundscapes/VOLUME02/Pioniers_duimzuigers_mislukkelingen.shtml
- Wikipedia gezocht op Henk Chin A Sen

HANS KNOT

Anton Kothuis overleden

Het is al weer enige weken geleden dat op 5 juni op 72-jarige leeftijd filmer, kunstenaar en radiomaker Anton Kothuis kwam te overlijden. Als radiomaker heeft hij een lange loopbaan gehad, die vooral in de luwte van vele andere grootheden in alle bescheidenheid is doorlopen. De laatste jaren was Kothuis vooral bekend van zijn radiocartoons die hij al dan niet tezamen met Clous van Mechelen voor de VPRO radio en het programma 'De Ochtenden' maakte.
http://www.vpro.nl/programma/ochtenden/artikelen/17842499/

In het verleden was Kothuis ook verantwoordelijk voor de productie van films als 'She's like a rainbow' uit 1969 en de uit 1984 stammende 'Herfstdraden'. Ook voor de VPRO maakte hij prachtige documentaires waarbij vooral 'Oh my God, it's unbelievable' genoemd dient te worden. Het moet gezien worden als een filmisch verslag van een reis door de Verenigde Staten. Reizen, dat was tevens een andere bijzonderheid aan Anton, die al vroegtijdig vele landen bezocht die heden ten dage meer in de picture komen. Voorbeelden zijn Nepal, Thailand en Cambodja.

Kothuis was verder bekend door zijn speciale lage stemgeluid dat in tal van commercials was terug te horen maar ook bijvoorbeeld als verteller in weer een andere film 'De aanslag' geproduceerd en geregisseerd door Fons Rademakers. Gaan we terug naar de hoogtijdagen van de Veronica Omroep Organisatie dan komt in herinnering dat Anton Kothuis ook de stem was die de speciale aankondigingen deed in het programma 'RUR' met Jan Lenferink. Een grote bewonderaar van Anton Kothuis was Paul Harald van Gelder, die we ook kennen als Burgermeester Harky op Radio 227. Paul schreef me: 'Tot mijn schrik ontdekte ik enkele weken geleden dat mijn held Anton Kothuis overleden is. Hij was voor mij één van de grootste radiomannen van de laatste vijf decennia.

Hij had een stem, de perfecte voordracht, intelligentie, creativiteit, originaliteit, gevoel voor de betere humor, een uitstekende timing en een eigen mening. Wellicht daardoor maakte hij het nooit helemaal bij het grote publiek. Het siert hem des te meer. Anton begon met vaak geniale korte teksten, geluiden en zijn meesterlijke stem/voordracht, bij 'Uitlaat', een programma van Wim de Bie en Kees van Kooten voor de VARA in de zestiger jaren. Het programma wordt zelfs door de VARA nooit meer genoemd.

In 2001 gaf ik Anton de Gouden Van Gelder Microfoon, een alternatieve radioprijs voor Creatieve radiocollega's. Ik gaf hem een fles goede Tequila uit eigen zak, dat kon hij wel waarderen. Dat alles in mijn nachtprogramma voor de VARA Radio 1 destijds. Ik was woedend over de commercie die zich zelfs had uitgestrekt tot diep in de jury's, die radioprijzen weggaven aan de eerste de beste nitwit die meer dan 10.000 idioten om zich heen had verzameld. Voor talent is/was weinig oog in Nederland. Anton was zich dat bewust. Maar hij ging gewoon verder op zijn eigen, geniale manier. Ik, radioman sinds 1964, had 4 radiohelden in mijn leven: Kenny Everett, The Emperor Rosko, Wim de Bie en Anton Kothuis. Twee daarvan, niet de minsten, zijn niet meer.'

Met dank aan Paul Harald van Gelder
HANS KNOT

Boek- recensie

'Herinnert U zich deze nog?' 30 jaar ups & downs van Veronica

Door: Snijders, Arjan
ISBN 13 978-90-5911-405-0
Jaar Uitgave: 2007
Uitgeverij ASPEKt, Soesterberg

Een uitstekende klinkende titel is reden genoeg een boek, dat getooid is met een zeer bont omslag, waarop de merknaam 'Veronica' veelvuldig voorkomt, direct uit het schap te halen in de boekwinkel om een eerste snelle indruk te krijgen. Een slogan als 'Herinnert U zich deze nog?' is één van de vele slogans die onherroepelijk verbonden zijn aan de merknaam 'Veronica'. Het liefst 586 pagina's tellende boek is zeer rijk voorzien van honderden foto's, zowel in zwart wit als in kleur, en brengt middels deze illustraties nog veel meer herinneringen op – naast het prachtig vlot geschreven verhaal door auteur Arjan Snijders. Na een aanloophoofdstuk over de roerige tijd van de voor velen enige echte Radio Veronica, de zeezender die actief was tussen 1960 en 1974, gaat dit nieuwe boek over Veronica hoofdzakelijk over de periode 1975-2005. Een drie decennia durende periode waarin de organisatie zowel als VOO als Veronica bekend was. Immers heeft men jarenlang gestreden, ondermeer onder de bezielende leiding van Rob Out, te komen tot de grootste publieke omroep in de Nederlandse geschiedenis. Daarbij werd zowel op de radio als op de televisie veel inspirerende en ook vernieuwende programma's gebracht, die andere omroepen weer aanzetten zichzelf ook te vernieuwen.

Snijders heeft ondermeer gebruik gemaakt van dertig van de hoofdrolspelers, die binnen de organisatie actief zijn geweest. Het is niet alleen het bekende glorie verhaal van de succesvolste uit de Nederlandse omroepgeschiedenis, want ook veel zaken die mis gingen worden niet onvermeld gelaten.

Snijders heeft ruim drie jaar lang gewerkt aan de research voor het boekwerk, waarbij hij werd ondersteund vanuit de Vereniging Veronica maar wel steeds de absolute journalistieke vrijheid heeft gehad, zoals vooraf bedongen. Een vrijheid die noodzakelijk is om een zo eerlijk mogelijk beeld te kunnen schetsen van de zeer diverse gebeurtenissen in drie decennia 'Veronica'. Een naam die bij een zeer breed publiek altijd herkenbaar is gebleven, mede vanwege de openheid, laagdrempeligheid en vooral de vrijblijvendheid. Geen enkele politieke of religieuze binding was er voor Veronica als publieke omroep, dan wel later als commerciële omroep. Wel heeft de politiek de VOO regelmatig en langdurig dwars gezeten,hetgeen in Snijders boek ook voorbij komt.

De enorm grote aanhang voelde zich bij de VOO veel beter thuis dan bij de al decennia bestaande andere zuilen. En onder het motto 'Je bent jong en je wilt wat' werden ook de jongeren gelokt tot het nemen van een lidmaatschap op de VOO en bovendien op die van het Veronicablad, wat nog steeds wekelijks een omzet heeft van meer dan 1 miljoen exemplaren. Zeer bijzonder en een ander groot kassucces, dat haar wortels had binnen de zeezenderperiode van Radio Veronica.

In het verhaal zijn oud medewerkers ook heel eerlijk over de laatste periode van de zeezender door te stellen dat men in de periode eigenlijk veel te netjes en te aardig is geweest en men veel harder had moeten reageren op de wettelijke maatregelen vanuit de toenmalige regering. Tevens is men het uiten van verwijten richting elkander niet uit de weg gegaan en heeft Snijders in zijn verhaal terecht ook hiervan veelvuldig gewag gemaakt. Leek het zowel in de uitzendingen vanaf zee als vanaf land als publieke omroep er vaak op dat alles in vreugde met elkaar gedeeld.

Natuurlijk komen er op bepaalde plekken in het boek zaken naar voren, die een gelouterde lezer in verwarring kunnen brengen. Laat ik me beperken tot het hoofdstuk over de zeezender Veronica. Alleen al vóór pagina 31 kom ik drie verschillende aantallen tegen als het gaat over de opkomst van de demonstranten op 18 april 1973, vaak omschreven als de tot dan grootste demonstratie ooit gehouden in Den Haag. Ook wordt een veel gemaakte fout herschreven door het REM eiland een booreiland te noemen, terwijl het destijds ging om een speciaal gebouwd kunstmatig platform voor het runnen van een radio en televisiestation. Ook laat Snijders een historische fout staan, die eerder in andere publicaties voorkwam, en wel dat in 1974 Engeland het Verdrag van Straatsburg nog niet had geratificeerd. Reeds eind september 1967 was de ondertekening een feit. Helemaal doet Snijders afbreuk aan de geschiedenis als hij – in het verhaal rond de eventuele terugkeer van Veronica vanaf internationale wateren – de MV Mi Amigo opeens voor de Spaanse kust 'verankert'. Verder ontbreekt bij de opsomming van boeken over Veronica, de 5-delige serie uitgegeven in de jaren negentig door de Stichting Media Communicatie uit Amsterdam.

Misschien was het beter geweest voor de auteur iemand van de Stichting Norderney te hebben uitgenodigd om tijdens het schrijfproces een meedenkende tweede persoon te zijn. Ongetwijfeld waren de storende foutjes dan weggebleven uit het verder, zoals al gesteld, prachtig vlot geschreven verhaal. Zonder twijfel zullen er bij u, na het aanschaffen van het boek 'Herinnert U zich deze nog?' 30 jaar ups & downs van Veronica, er ook bij de lezer heel veel herinneringen terugkomen uit de tijd dat we nog jong waren en enthousiast ons bij de menigte voegden om te demonstreren tegen het voor ons onmogelijke, het wettelijk verbieden van een radiostation, dat ons zo lief was.

'Herinnert U zich deze nog?' 30 jaar ups & downs van Veronica, door Arjan Snijders is een boek dat zeker de moeite waard is om op de leestafel te leggen en regelmatig terug te pakken om nogmaals de jaren van toen te beschouwen.

HANS KNOT

De volgende 2 pagina's:

Pagina 30: Omdat ik leefde in dat deel van Nederland dat in 1960 al naar de Duitse tv kon kijken lazen wij thuis met grote regelmaat een Duits tijdschrift. De ene week de Stern, de andere week de Spiegel en de derde week weer een ander. Zo is het op de volgende pagina afgedrukte artikel uit 1973 ook bewaard gebleven - **Hans**

Pagina 31: Nu de Communicator tot schroot is gereduceerd en de Norderney alleen van buiten nog lijkt op het zendschip dat het ooit was, is de Ross Revenge het laatste nog intacte zendschip. Tijdens vrijwilligersweekenden wordt er hard aan het onderhoud gewerkt. De foto's zijn gemaakt door **Elija van den Berg**. Te zien is de nieuwe recruut Mandy Marton, en verder o.a. Alan Beech en Lee.

Die Holländer kämpfen um den beliebten Piratensender

Während eines Orkans war das Schiff vor Scheveningen auf Grund gelaufen. Doch zwei Wochen später sendete es bereits wieder

Vor dem Regierungsgebäude in Den Haag protestierten über 100 000 Menschen gegen den Plan, „Radio Veronica" zu verbieten

(zie pagina 29)

»Radio Veronica« darf nicht sterben!

Eiskalt pfeift der Wind über die Strandpromenade des holländischen Seebades Scheveningen, peitscht Sand und Regen vor sich her. Jeder normale Mensch würde bei einem solchen Wetter in der warmen Stube bleiben – sollte man meinen. Doch an diesem Tag harren am Strand Hunderte von Menschen aus. Niemand achtet auf den schweren Orkan, der Hollands Küste heimsucht. Alles starrt gebannt in die kochende Brandung.

Dort, inmitten der entfesselten Naturgewalten, kämpft ein steuerloses Schiff gegen die haushohen Brecher, die immer wieder mit unglaublicher Gewalt auf die stählernen Aufbauten schlagen. Jeder der Zuschauer ist in diesem Augenblick mit seinem Herzen auf diesem Schiff. Denn dort auf dem tobenden Wasser droht eine der beliebtesten Institutionen der Niederlande dem sicheren Untergang entgegenzutreiben. „Radio Veronica" ist in Seenot!

Das war am 2. April 1973. Gegen die tobenden Naturgewalten konnte sich das Schiff erfolgreich wehren. Es lief, nur geringfügig beschädigt, auf den Strand auf und konnte nach zwei Wochen wieder flottgemacht werden. Dennoch: Für den populären Sender, der rund um die Uhr Popmusik, Werbespots und Nachrichten bringt, ist der Kampf ums Überleben noch nicht ausgefochten. Denn wenn es nach dem Willen einiger Politiker geht, wird das, was seit mannehr 13 Jahren wie ein Damoklesschwert über dem Schiff schwebt, bald grausame Wirklichkeit:

Hohe Brecher drohten den ehemaligen Fischdampfer zu überrollen. Doch „Radio Veronica" überlebte

Sendeverbot! „Radio Veronica" ist nämlich einer der letzten Piratensender, die noch auf dem Meer schwimmen. Ein Sender also, der außerhalb der Dreimeilenzone eines Landes operiert, aber nahe genug, um mit seinen Programmen weit ins Land hineinzureichen. Und er sendet genau das, was junge Leute hören wollen: Musik, Werbung, Musik, Nachrichten, Musik und nochmals Musik.

Jetzt droht „Radio Veronica" der endgültige Schiffbruch. Denn eine Unterschrift würde genügen, um dem Sender den Strom abzudrehen. Die Unterschrift nämlich, mit der auch die holländische Regierung das sogenannte „Straßburger Gesetz" ratifiziert, das „Europäische Abkommen zur Verhinderung von Radiosendungen, die von Stationen außerhalb der staatlichen Hoheitsgewässer gesendet werden".

Bisher scheute man sich im holländischen Parlament vor diesem Schritt, denn hinter „Veronica" stehen Millionen Anhänger, sprich: Millionen Wähler. Dazu kommt, daß „Veronica" niemanden stört. „Oben Buff" Verwey, der 53jährige Direktor des Senders: „Die meisten Piraten wurden verboten, weil sie Äthersörungen verursachten. Wir haben uns immer an die Spielregeln gehalten und auf Wunsch die Sendestärke zurückgenommen. Außerdem zahlen wir brav jede Menge Steuern."

Wen wundert's, daß kurz nach Bekanntwerden des drohenden Verbotes in Den Haag der Teufel los war? Just am 13. Geburtstag „Radio Veronicas", am 18. April, pilgerten mehr als 100 000 „Veronica"-Fans mit Transparenten und Megaphonen vor das Regierungsgebäude in Den Haag und protestierten lautstark gegen das drohende Verbot. Man war sich einig: „Radio Veronica darf nicht sterben!"

Innerhalb der ehrwürdigen Parlamentsmauern reagierte man offensichtlich verschreckt. Eines haben die Fans jedenfalls erreicht: Die Entscheidung über das Verbot sollte bereits Anfang Mai fallen. Bis jetzt schweigen die hohen Herren. Und in ganz Holland hofft man, daß die Akte „Veronica" wieder dorthin kommt, wo sie dreieinhalb Jahre lang gerubt hat: in die Schublade.

Sie haben ein ganzes Volk hinter sich: „Veronica"-Direktor Verwey und sein Programmleiter Rob Out

© Elija van den Berg

Stichting Media Communicatie
Postbus 53121 - 1007 RC Amsterdam
Tel. (na 18.00 uur) 020-662 11 41
www.mediacommunicatie.nl
e-mail: verkoop@mediacommunicatie.nl
giro: 40 65 700 / bank: 98.80.40.301

DVD's

Maigret tv serie seizoen 1,2,3
per seizoen euro 22,--
Derrick 6 dvd box euro 18,--
Touch of Frost seizoenen 1,2, euro 19,--
Seizoen 3 euro 21,-- Seizoen 4 euro 29,--
Seizoen 5 euro 22,--

BOEKEN

De Mannetjes Van De Radio 15,95 euro

De mannetjes van de radio biedt, door interviews met de 13 grootste dj's van Nederland, een uniek beeld van de ontwikkeling van de populaire radio in de laatste 40 jaar. Het eerste deel van de opkomst van popradio, ingezet door de zeezenders, wordt beschreven aan de hand van het verhaal van Willem van Kooten, Lex Harding, Leo van der Goot en Tom Mulder. Het tweede deel beschrijft de ondergang van de zeezenders en de opkomst van Hilversum 3, met het verhaal van Ferry Maat, Felix Meurders en Frits Spits. Het derde deel gaat vooral over popradio in de jaren '80 van de vorige eeuw met Veronica als standaard en de verhalen van Erik de Zwart, Jeroen van Inkel en Rob Stenders. Het laatste deel beslaat de popradio van nu, en de verhalen van Edwin Evers, Ruud de Wild en Giel Beelen. Het is het eerste, en unieke, boek over de geschiedenis van de huidige popradio. Interviews met 13 mannen die dagelijks zijn of waren te horen op de radio en die allemaal hun stempel drukten op de popradio.

Herinnert u zich deze nog? 34,90 euro

Een boek van bijna 600 pagina's en honderden foto's over de ups and downs van Veronica vanaf 1975. Veronica heeft ontzaglijk veel invloed gehad op het Nederlandse medialandschap. Dat is niet opgehouden na de zeezendertijd. Dat beroemde Veronica gevoel? Wat is dat toch? Maar het onverwoestbare geloof in de eigen merknaam deed de omroep begin deze eeuw bijna de das om. Na jaren afwezigheid op het scherm en in de ether keerden luisteraars en kijkers niet terug alleen omdat iets Veronica heet. Het boek gaat over de roerige perioode 1975 - 2005 over de start als publieke omroep, het weer commercieel worden, dan bijna kopje ondergegaan en de pogingen daar weer bovenop te komen. Aldus Arjan Snijders

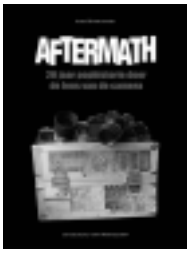

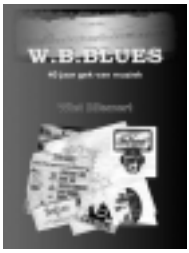

- Aftermath
20 jaar pophistorie door de lens van de camera
- W.B. Blues
40 jaar gek van muziek
- De teennagels van Keith Richards
Verhalen over de Stones
Prijs per boek: 17,95 euro
Dit is nieuws van een uitgeverij die deze maand 3 humoristische muziekboeken gaat uitbrengen. De -nog niet definitieve- versie van de afgebeelde omslag van boek 'De Teennagels van Keith Richards' is afkomstig van Marnix Rueb (Haagse Harrie). Ook dit zijn geen boeken die overal in de winkel liggen. Met name rondom het Stonesboek van Karel Kanits is veel publiciteit te verwachten. En terecht! De Telegraaf besteedde er al een artikeltje aan!